

REDACTIA

Deák Ferencz-utca nrul 20.

ABONAMENTUL

Pe un an 20 cor.
Pe jumătate an .. 10 *
Pe 1 lună 2 *N-rii de Duminecă pe an 4
coroane.Pentru România și America
10 coroane.Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deák Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un sir garnitur: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oraș și comitat 302.

E I.

Bestia urlă, bestia zbură, — că otrava dinților săi de critică e primejduită, de a nu mai putea otrăvi corpul țării, a stăndui politice.

În serăsnitul de acest fel, se năpustește »Az Újság« în primul anti-electoral de Vineri, glăsuind:

»Donăzeci-treizeci deputați naționaliști în parlamentul maghiar (ungari), a fost visul lui Kálnoky...«

Și dacă ar fi fost așa — ceace nu știm — ce imoralitate politică, ce banditizm de stat ar fi fost acesta? Întrebăm pe organul de răsuflare al celui mai șovinist ex-ministru »liberal«, Tisza Pista, care s'a făcut coadă de topor în mâna coaliției subversive, care se lapadă de toată răspunderea față cu »națiunea«, pentru halul politic pe care l'a provocat. —

A, e vorba de licitație!

E vorba de manifestarea unității bandei, care în »retragere« ori în acțiune, nu cunoaște alt ideal de stat în țara noastră, decât ruina, distrugerea naționalităților, prin orice mijloace și insinuarea perfidă și perversă în afară...

Ori care ar fi ministerul, ori care ar fi ipostasa bandei de ciocoi, »dela moșie« ori din minister, lozinka una este pentru acești răsfățați la stăpânire în diverse hipostase:

Naționalitățile trebuiesc distruse! Ave, Ungarie maghiară!

»Loialitatea«, »tradițională«, maghiară, merge până la — distrugerea organismului statului; și noi, naționalitățile suntem săvârșitorii transgresiunilor politice, — când bestia ciocoiască urlă în lume »liberalizm« iar acasă face alegeri »liberale« prin corupție și baionete...

A! s'a auzit cuvântul lui Tisza! și banda coaliționistă nu poate rămâne mai pe jos!

Căci a spus-o, o spune curat »Az Újság«, că naționalității în parlament (dorința lui Kálnoky — vorba vine! —) sunt o primejdie mare pentru »idea (utopia șovinistă!) de stat«, »ceea ce politicește nu se poate motiva, deci îmbracă cothurne morale«.

Și a fost ascultat cuvântul profetului dela Geszth!

Banda ciocoiască, în hipostazia ei coaliționistă, a înțeles cuvântul; și s'a repezit în alegeri, cu corupție, »husari«, și toate ignominii, pentru a motiva »politicește«, ceea ce nu poate îmbracă »cothurne morale«.

Pfui, banda!

Și vă temeți, domnilor ciocoi, de gravitatea noastră spre »centralizm?«

Nu de asta să vă temeți, ci de vremile răzbunătoare!...

Voi sunteți aceia, cari sfâșiați cu forța toată putința apropierei dintre neamurile țării! Voi sunteți aceia cari întronați imo-

ralitatea în contul ideilor și adevărului. Voi sunteți aceia cari storceți vraga țării în scopul moloșului șovinist! Voi sunteți campioni imoralității distrugătoare! Voi sunteți saltimbancii cu două fețe! Voi sunteți urgența aceste țări, pe care o duceți la pierzare! Cu voi este diavolul; cu noi va fi lumea și Dumnezeu!

Și bine v'ați făcut jocul electoral! »Poftă bună Domnilor!«

Procedee de presă. Redactorul responsabil și editorul dela »Revista Bistriței« dl George Matheiu a fost citat pe 2 Maiu la judecătoria din Bistriță, încriminată fiind notiță dela cronică »mari schimbări în țară« din nrul 13, din sus amintită foaie, pe basă că face politică fără cauză.

Numai înainte!

Invățătorul și rolul său social.

De ISIDOR IEȘAN.

I.

Cu cât o țară face mai mari progrese pe scara civilizațiunii, cu atât se impune ca până la cel mai de pe urmă om din popor, să aibă știință de carte, sub pedeapsa de a nu putea să aibă un traiu cum se cuvine. Imprejurul științei de carte convergează toate îndeletnicirile, fie ele cât de prozaice, cum și cele mai poetice; totul trebuie să respire învățătură în vârtejul luptei pentru existență.

Prin urmare totul se așteaptă dela învățători, cari la rândul lor, neputând să știe fiecare din ei de toate, urmează a se specializa, adică a se face diviziunea muncii, pentruca corpul învățătoresc luat în colectiv, să se prezinte ca mecanism vrednic de a reprezintă știința în toate amănunțimele ei. Acest fapt duce la un rezultat care se impune ca o necesitate indispensabilă corpului învățătoresc, aceasta este solidarizarea învățătorilor de toate gradele, de toate specialitățile; întocmai cum într'un mecanism se solidarizează toate și se subordonează cei cari le conduc, tot astfel în învățătorat trebuie să se facă solidarizare prin subordonare și coordonațiune, astfel că nici un factor străin să nu poată să se amestece și să-i turbure directiva. Astăzi mai ales, spre deosebire de timpurile vechi, obiectivul învățăturei de carte este cu totul practic.

Astfel, pe când la greci și la romani, aplicațiunile studiilor se mărgineau la filozofie, istorie, oratorie, politică și poezie; în timpurile noastre, limitele științelor se chiamă: sociologie, biologie, economie politică, fizică, chimie, artă mineeră, ingineria mecanică și electrică, industrie chimică etc. etc., atâtea lucruri gingase, ce nu se pot ezercită, fără pericol de moarte, de cât

acei ce posed un fond solid în aceste științe.

Omul de stat, ori cât de puternic s'ar simți el, trebuie să recunoască, la rândul său, serviciile, aduse societății, de către omul de știință, fără de care s'ar paraliza interesele cele mai grave ale unui popor întreg. Moartea unui cercetător sau inventator ca Edinson, Marconi și atâția alții, aruncă într'un doliu universal pe toate popoarele civilizate — fiziologiști ca Pasteur, Charcot, Lombroso, Montegazza etc., au adus servicii extraordinare științei medicale, încât ei au ridicat-o la cea mai înaltă treaptă scăpând-o de ridicolul cu care au acoperit-o odinioară Molière și alți autori dramatici. Ei bine, în asemenea cercetători se întrupează adevărata școală, și fiecare din ei a fost un învățător. Cuvântul de învățător a câștigat în țările civilizate o însemnătate care întrece totul.

Când în toate țările civilizate există un minister al școalelor, se poate pricepe rolul preponderant ce îl are școala în stat. Dară, dacă ministerul, se ocupă cu administrațiunea instituțiilor școlare, învățătorii la rândul lor au datoria chiar, nu numai dreptul de a se constitui în mod spontan într'o asociațiune generală în vederea intereselor deosebite ce le profesează.

Iniințarea de cercuri învățătoresci prin deosebite orașe și districte românești, cari ar avea să convie adese-ori între olaltă la orice ocaziune importantă ce atinge sfera lor de activitate, ca să discute între olaltă chestiunile cele mai vitale ale creșterii, ale regenerării tineretului, ale întregii generațiuni, trebuie să fie considerată ca un lucru nu numai folositor și necesar, ci principal ca un îndemn, ca un motor al tuturor acțiunilor lor în societate pentru care sunt ei chemați în loc de a fi socotită ca o amenințare pentru autoritatea superioară a școalelor.

În acele cercuri se pot trata chestiuni între învățători, cari pe deoparte să fie de folos fiecărui învățător ca individ; să fie de folos școalei și tot pe atâta ministrilor de instrucție, cari, dacă ei singuri în cabinetul lor plănuesc oare-cari reforme, ușor pot să greșască, chiar când sunt ajutați de un mic consiliu ales tot dintre învățători, și acele reforme sunt de multe ori de un caracter empiric și experimental. Pe când marele corp învățătoresc în generalitatea sa este în stare să aducă însemnate contribuțiuni morale, bine reflectate și variate între cari făcându-se o selecțiune bine chibzuită, sarcina ministrului devine mai ușoară și măsurile luate de el prind ușor rădăcini, în școală, ca fiind o substanță a opiniunilor reflectate, provenite dela întreg corpul didactic.

Maxima »toți pentru unul și unul pentru toți«, ar trebui să fie îndeplinită de învățători, mai bine decât oricare alții, căci

lor li-s'a dat epitetul de «*Apostoli ai luminei*». In sânul școalei se cultivă ca într'o pepinerie de morală socială, sentimentale profund naționale, cari au a formă caractere mari și puternice în generațiunea noastră de cari poporul român de pretutindeni dar mai ales cel din Bucovina are atât de mare lipsă, caractere onoste și statornice singura calitate cea mai puternică care poate forma popoare mari și puternice viguroase respectate și temute, totodată și baza unei vieți sociale sănătoase înfloritoare.

Misiunea cea mai însemnată a învățătorului e creșterea și iar creșterea și nu instrucțiunea, iară creșterea se face prin exemple bine găsite și prin comparațiuni potrivite scopului. Dojenile aspre și pedepsele materiale nu le poate face învățătorul decât numai acelor elevi (școlari), cari sunt cu totul nesimțitori și îndărătnici. Numai întrebându-se astfel de mijloace învățătorul în școală, a făcut din șea o instituțiune la care se se închină părinții din cele mai cu vază familii. Școala publică era nesocotită odinioară; era conziderată ca bună numai pentru *canalia de popor* iară familiile nobile își aveau învățători de casă, astăzi lucrul stă cu totul altfel. Nimeni nu se mai teme a-și trimite copilul la școală publică; acesta găsește în învățato. astăzi un părinte mai cugetat și mai blând decât tatăl și mumă-sa; și de unde altădată se întorceau copii acasă zdrobiți de bătae, astăzi revin dela școală veseli și voioși încât de abia au răbdarea să prânzească ca să-și iee drumul înapoi spre școală. Diferința de castă de familie de stare și pozițiune ale părinților între copii s'au aplanat, colegialitatea cea mai sinceră domnește între toți, și aceasta nivelară morală se datorește numai învățătorului, care a câștigat o autoritate morală chiar asupra părinților de familie grație tactului seu pedagogic, pe când nainte vreme, părinții, chiar în localul școlii, ba, mai mult în clasă, în fața copiilor.

Căderea lui Gautsch. Viena 1 Mai Ministrul președinte baronul Gautsch și-a dat demisiunea. Cauza demisiunii este faptul că reforma electorală nu a putut obține aprobarea majorității parlamentului. Ostilitatea clubului polonilor față de această reformă a grăbit căderea lui. Viitorul ministru președinte va fi prințul Konrad *Hohenlohe Schillingsfürst*. Acesta a fost acum doi ani guvernatorul Bucovinei și să știe că a reprezentat guvernul la sărbările dela Putna. El este cunoscut pentru sentimentele sale democratice și se bucură de simpatii generale.

Alegeri libere?

Pe hârtie ministrii — se știe — au dat poruncă în senzul de a se lăsa alegeri libere... In taină însă, e sigur, cu totul alte ordine s'au dat, cu deosebire în cercurile locuite de naționalități.

Am aflat din Budapesta, că în privința alegerii fruntașului dr. *V. Lucaciu* sunt luate dispozițiuni, ca el să nu poată intra în parlament, ori ce ar trebui să se facă în privința lui.

Iată acum și o telegramă care confirmă știrea noastră:

Galgó, 1 Mai. La Lăpuș agitația electorală este mare. Administrația lucră desnădăjduit folosindu-se și abuzând de toată

puterea, amenință și arestează, după cum se corupe și cu bani, numai pentru a zădărnici alegerea lui dr. *V. Lucaciu*. Satele sunt pline de jandarmi și detectivi. Preoții Gheție, Ciocăș și alții au fost deținuți. De aceea reușita nu-i chiar sigură.

Aceleași lucruri se petrec la Beiuș, de unde am primit următoarele:

Beiuș, 1 Mai. *Lupta e cumplit de grea. Terorizările și volnicile administrației n'au hotăr. Gendarmii își fac de cap. Corupția cu bani se face public. Un preot a fost escortat din biserică, alți mulți fruntași deținuți sub pretext că au agitat. Avem, cu toate acestea, nădejde că vom învinge, căci poporul ține strâns pe lângă candidatul nostru Ciordaș.*

Aceiași sistem și-a făcut urgia în Chișineu, de unde am primit ieri următoarele:

Chișineu, 1 Mai. *In preseara alegerii fruntașul Ioan Otava din comuna Socodor (cea mai mare com.) a fost arestat pe cuvânt că ar fi ațâțat împotriva Ungurilor. El a fost adus de jandarmi aici și nu l'au eliberat decât ieri la amiază. Jandarmii au căutat d'asemeni, în cap de noapte, pe fruntașii Junc și Iosif Berar și peste tot au băgat groază în oameni, din care pricină în loc de 230 alegători câți erau ai lui Russu Șirianu, au venit la vot numai 202. (Totuși mai mulți ca la alegerea din anul trecut).*

Căderea noastră a pricinuit-o de altfel ticăloșia din Cinteiu, unde 40 alegători au fost aduși cu puterea la birt, apoi puși în trăsuri și porniți la Chișineu, dar 11 dintre ei tot au votat cu Russu Șirianu. Ilună Iacob însă și alți 28 au votat cu Lázár Zoárd. Aceste coade de topor au făcut neamul de batjocură.

Orăștie, 1 Mai. Unde nu poate cu silnicia, căma luptă cu uneltiri. Astfel și aici sprijinește pe dr. *A. Muntean*, acest incurcă-lume, care candidează (ca și la Dobra în 1903) numai ca să strice lui Vlad. Românii însă stau grupați în jurul dlui dr. Vlad.

Totți Românii adevărați să se întoarcă de dr. *Muntean* și să lupte din răputeri pentru izbânda dlui dr. Vlad.

Făget, 1 Mai. Lupta de aici s'a perdut din cauza nepăsării câtorva preoți și a peste 200 Români, cari n'au venit la vot.

Deputați naționaliști aleși.

Români.

Comitatul Arad.

Dr. Nicolae Oncu (Iosășel) cu 2014 voturi față de 163 ale lui Szombati.

Vasile Goldiș (Radna) cu 1046 voturi față de Avarffy Géza, care s'a retras cu cele 336 voturi căpătate.

Dr. Stefan C. Pop (Șiria) cu 1261 de voturi față de Gabányi Miklos, care a avut 565 de voturi.

Dr. Ioan Suciu, (Boroșineu) cu 1014 voturi, față de 858 ale lui baron Solymossy Lajos.

Comitatul Făgăraș.

Dr. Nicolae Șerban (Arpaș, aclamat).

Comitatul Alba-Inferioară.

Dr. Iuliu Maniu (Vințul-de-jos).

Dr. Alexandru Vajda-Voevod (Ighiu), față de Jeszenszky Pál cu majoritate de 172 voturi.

Cu totul doisprezece aleși.

Comitatul Caraș-Severin.

Coriolan Bredicean (Bocșa) față de Iuliu Weisz corespondentul ziarului vienez «Die Zeit».

Coriolan Bredicean (Oravița) față de secretarul ministerial Szerényi. In ambele cercuri cu majoritate mare.

Dr. George Popovici (Lugoș) față de Makkai. *Dr. Stefan Petroviciu* (Zorlențul mare) față de de Grenzenstein Arthur, cu o majoritate zdrobitoare.

Dr. Aurel Novac (Sasca) față de dr. Gh. Alexics. profesor de română la universitate.

Slovaci.

Matei Bella (Liptószentmiklós) cu majoritate de 300 de voturi.

Francisc Iehlicska (Bazin) cu majoritate de 585 de voturi.

Ferdinand Juriga (Stampfen) cu 287 majoritate. *Vasile Blacho* (Morvaszentjános) cu 883 voturi majoritate.

Martin Kollár (Sâmbăta mare) cu 139 voturi majoritate.

Imre Gyurici (Csacza)

Sârbi.

Mihai Polit (Kikinda mare).

Ioan Manoilovici (Ozora).

Dumitru Musicky (Titel).

Ioan Mriksici (Törökbece).

Rămași în minoritate.

Comitatul Arad.

Cercul Chișineu: Ioan Russu Șirianu cu 1042 de voturi, față de 1083 ale lui Lázár Zoárd (kossuthist).

Cercul Pecica: Dr. Aurel Novac cu 643 față de Vászárhelyi Béla cu 1253.

Cercul Sânt-Ana: Dr. Iustin Marșieu cu 606 față de 1236 ale lui Mahler și 450 ale lui Gantner.

Comitatul Timișoara.

Rittberg: Dr. Victor Bontescu cu 1004, față de 1266.

Revas: Ioan Pepa cu 836, față de 1115.

Moravița: Vladimir Spătariu cu 915, față de 1065.

Becicherecul-mic: Dimitru Birăuțiu cu 796, față de 1057.

Cocota (Orczifalva): Sever Bocu cu 682, față de 1130.

Com. Caraș-Severin.

Caransebeș: Dr. Ioan Sârbu, minoritate numai de 7 voturi.

Făget: Dr. Aurel Cosma a rămas în minoritate de 173 de voturi.

Com. Cluj.

Cojocna: Vasile E. Moldovan a rămas în minoritate de 530 de voturi.

Ne lipsesc știrile din com. Sătmar.

Balotaj.

Ciacova. Balotaj între Aurel Breban (715 voturi) și între P. Dobroslav (532). Baronul Daniel a avut 447 de voturi.

Comlăușul mare. Balotaj între Costa Hadzsi naționalistul sârb și Várnay, kossuthist.

Török-Kanizsa. Balotaj între Alexandru Ilici nation. sârb) și Tallian Béla (afară de partid).

Sânge rece și energie.

Ce oameni admirabili sunt și Americanii! In organizația lor socială e un sâmbure atât de solid, atât de bine înjghebate le sunt legile, în cât ori cine vorbește de popoarele din lumea nouă, și în special de cele din Statele-Unite, nu se poate să nu le găsească minunate ca spirit de inițiativă și de solidaritate.

Dar, legi bune, poate că se mai găsesc și aiurea. Da, e foarte adevărat: dar nu se respectă așa ca în America. Nici una din autoritățile sociale din lume, nu știe să ia măsuri atât de energice și se procedeze în chip atât de implacabil la respectarea legilor ca autoritățile din noul continent.

S'a produs cutremurul din San-Francisco. In frumosul oraș de odinioară, unde ordinea era atât de bine păstrată, nu mai e de cât o învăl-mășeală de ruine. Regula ce domnea, a fost bine

înțeles răsturnată: nici domiciliile nu mai erau inviolabile, nici libertatea individuală garantată în momentele de teroare. Ce au făcut însă autoritățile din San-Francisco?

Nu și-au pierdut capul un singur moment. Cu tact și cu sânge rece au procedat numai de cât la luarea măsurilor pentru păstrarea ordinii publice.

Popșii imense au fost îngropate sub dărâmașii bogății care au atras lăcomia bestială a multor indivizi.

Bandele întregi de devastatori s'au organizat, ieșind și macelărind la nevoie, buzunărind chiar cadavrele. Dar nu le-a durat mult timp astfel.

În contra lor a fost trimisă o armată și s'au dat ordine severe, ca vinovații să fie, nu prinși și închiși, ci împușcați pe loc. Astfel ajutorul orașului a fost declarat în stare de asediu și flica de moarte îi pînăsește pe juitorii într-o inacțiune și furiie nepuținătoare.

Alt-ceva încă. Cadavrele care n-au putut fi înmormântate au să putrezească și se otrăvescă atmosfera; mai adaugă la această și ordurile animale, expuse în plin aer din cauza lipsei de adăposturi — și iată plutind spectrul vre-unei epidemii dezaastroase.

Dar și acest rău s'a remediat — n'am nevoie să spun în acest fel de articol ce fel de măsuri s'au luat pentru combaterea boalelor molipsitoare, căci telegramele de ieri ne-au adus ordonanța dată de primarul din San-Francisco, ordonanță citită probabil de toată lumea.

Sânge rece imperturbabil, seninătate în fața primejdiei și o voință de fier pentru înlăturarea ei, iată ce-i caracteriză pe Americani.

Și numai aceste calități i-a pus cu atâta ușurință pe calea dreaptă a progresului; și iar grație lor, au izbutit să realizeze atâtea și atâtea fapte mari și să umple niște lacune mari, cari la unele popoare înaintate din Europa, dăinuiesc încă cu încăpăținare.

Alegerile din țară.

Alegerile din cercurile ungurești. Zilele de 29 și 30 Aprilie au adus rezultatul alegerilor din 296 de cercuri din țară.

În ziua dintâie au fost aleși în 53 de cercuri. Au fost aleși 38 de kossuthiști, 6 andrássiști (partidul constituțional), 3 sârbi și un kossuthist democrat iar într'un cerc, la *Cehul-Silvaniei*, comisiunea de alegere demisionând, a amânat cel puțin, dacă nu a putut zădărnici alegerea dlui *George Pop de Băsești*.

Rezultatul celor 296 de alegeri este următorul: 11 balotagii și 285 de mandate. Aceste mandate să înfrățesc astfel.

Kossuthiști	188
Andrássiști	50
Partidul popular	19
In afară de partide	11
Naționaliști	14
Democrați	2
Socialist	1

D'ALE ALEGERILOR.

Epilog. Desperate că la Boroș-Ineu dr. Suciuc a învins a doua oară asupra milionarului baron Solymosi, ziarele locale maghiare scriu că primind seara mandatul, dr. Suciuc s'a expectorat grozav și a insultat Ungurimea.

Toate cele scrise în ziarele maghiare sunt sfruntate neadevăruri. Dl deputat Suciuc le și desminte printr'o declarație categorică.

La alegerea din Iosaș. Intreagă campania electorală, care a adus frumoasa izbândă a candidatului naționalist, a fost ca un preludeu al biruinței.

O adevărată zi de sărbătoare a fost întrunirea electorală din Almaș, pentru poporul din comunele din jur, căci mulți și-au lăsat chiar și plugurile în câmp și au alergat cu mic cu mare, bărbați, femei, tineri și bătrâni, ca să vadă și să

audă pe doritul lor candidat, azi deputat Dr. Nicolae Oncu.

Întru întâmpinare i-au ieșit 22 de călăreți (totodată și coriști).

Ajungând în comună s'au oprit înaintea sfintei biserici, unde mulțimea adunată așteptă cu mare bucurie și cu strigăte de «să trăiască», iar stimatea doamnă Elena Novac, soția învățătorului penzionat Cornel Novac prezintă candidatului un frumos buchet de flori, care îl primește cu mare bucurie. Preotul în numele poporului salută pe candidat, azi deputat, de binevenire și îl roagă să-și desfășure programul, ascultat cu mare atențiune și în continuu e întreținut prin cuvintele de: «să trăiască» și «să aștepte Dumnezeu».

După adunare candidatul a plecat în comuna vecină *Dăci*, iar poporul adunat s'a dus fiecare la ale sale plini de bucurie de cele auzite, și pregătit pentru biruința ce avea să secrete.

Șomcuta-mara. Alegerea la noi e fixată pe 30 Aprilie și prevede o luptă crâncenă, căci doritul nostru *Dr. Vaida* are a lupta cu patru curți profesii, cu logofeții, pădurarii, gornicii și alți slujbași ai lor; iară jidovimea și slujbașii comunali (mai ales notarișii) înfrică oamenii în tot chipul. Cu o săptămână înainte, satrapii dela putere au adus miliție, ca să bage spaimă în popor, eară unele svonuri spun că s'au început deja manoperele cu arginții lui Iuda. Dacă nu s-ar face mișelii, învingerea cand. naț. e sigură. Luni 23 c. *Vaida* și-a ținut vorbirea program într'un mod entusiast, cum nu s'a mai văzut la noi în Chioar. Au vorbit și dl *Dr. Mihali*. Vorbirile s'a ținut dela 11 ore a. m. până la 2 ore d. m., luând parte mai multe sute de oameni în frunte cu inteligență, afară de câțiva preoți pentru a căroră îndărgire și slugărnicii servite în detrimentul cauzei poporului care le dă prescură, vom cerca a afla mijloace de ale răsplăti și a le coasă cojocul... Astăzi dl *Vaida* ține vorbirea de program în comuna *H.-Lăpuș*. Conte *Teleki* cu ai lui sunt foarte înfricați. Dacă nici de astădată nu va învinge cauza românească în Șomcuta, atunci trebuie să jur din tot sufletul meu, din toate virtuțile mea și din tot cugetul meu subscrind cu amândouă mâinile zapisul că «Perirea ta e din tine Chiorene». *Eu—Moșul*.

Cocota. (Orczifalva com. Timișorii). Puține vor fi fost cercurile în cari — chiar și în lupta atât de frumoasă a alegerilor acestea — însuflețirea să fi fost atât de mare, de frumoasă.

O pasivitate de douăzeci și cinci de ani și lipsa unei puternice clase inteligente românești — exceptând pe preoți și învățători — apoi puterea din cale afară de mare a administrației corupte și îngâmfate — toate au cufundat cercul acesta într'o amorțire adâncă.

În astfel de împrejurări, lupta avea mai mult scopul de a trezi decât de a cuceri cercul.

Într'un turneu de trei zile înainte de alegeri dl Sever Bocu, redactorul «Tribunei», a izbutit să deștepte pe români și chiar pe o parte din nemții din cercul acesta. Preoții și învățătorii s'au purtat în general foarte bine, împlinindu-și datoria lor cătră ideea și partidul național. De asemenea trebuie să aducem laude țaranilor cari s'au arătat atât de primitori și însuflețiți pentru lupta națională. Poporul bănățean a arătat că vestea bună ce i-a eșit nu este mincinoasă. Administrația a dezvoltat o presiune ne mai auzită și ne bună, văzând însuflețirea fără de margini a poporului.

Candidatul Sever Bocu a fost oprit cu jandarmii să și rostească vorbirea sa de pogram în mai multe sate. În alte sate unde dânsul a vorbit, chiar procurorul și subnotarul comitatului au fost trimiși din Timișoara cu menirea deosebită de a asculta și controla și discursurile «agitorului» român.

În numărul nostru de Duminecă vom aduce un raport amănunțit depre alegerea din acest cerc. Rezultatul final a fost 682 de voturi date candidatului național Sever Bocu iar *Szivadk Imre* a primit 1130 de voturi. Putem deci să spunem că am reperutat un succes moral.

Alegerea din cercul Panciovei. Duminecă, la 30 Aprilie 1906 st. n. a fost alegerea de deputat dietal în cercul Panciovei, locuit de Români, Sârbi, Unguri și Nemți. Candidați au fost: 48-istul Bohus Károly, popă calvin din comuna Franzfeld și sârbul Dr. Miletici, medic în Verșet, cu program național sârbesc.

A învins popa Bohus cu o majoritate de 570 voturi. Românii s'au purtat foarte frumos, căci toți au votat cu Dr. Miletici, afară de niște uscături, cum e de pildă judele comunal din Ofcea, Dimitrie Giur.

Cercul Panciovei, vreme de 22 ani a ales de deputat pe armeanul Dániel Ernő, cu program liberal, și e foarte interesant faptul, că acuma odată și bine, aleg pe un 48-ist! E bine să se știe, că în comitetul 48-istilor sunt o droaie de jidovi, ba chiar președintele acestui comitet e jidov, avocatul Graber! Bieții nemți, au ajuns să fie purtați de fiii lui Israil! Unde sunt conducătorii nemților de i-au lăsat pe mâinile jidovilor? Unde le sunt principiile politice?

Dintre români, popa Bohus avut doi corteși, pe Nicolae Ortopan și Teodor Leucuția, fecior de protopop românesc. Rușine să le fie. Amintesc totodată, că tot Duminecă a fost alegerea și în cercul Uzdimului. A învins naționalistul sârb Dr. Manoilovici, față de Botka Béla, care și-a retras candidatura, văzând că toți românii și sârbii sunt pentru candidatului național.

Alegerea din cercul Lovrin. Cu durere trebuie să vestesc, că steagul național a trebuit să sufere deocamdată înfringere — deși — luând în vedere trecutul acestui cerc — învingerea morală a fost pe partea steagului nostru. Am căzut — dar cu cinste!

Au luat parte următoarele comune românești Sarafola, Igrăș și Pesac.

Locul prim în lupta dată i-se cuvine comunei Sarafola, care în frunte cu vrednicul preot Stana, a știut să se păzească atât de curat, încât *nici un vot românesc din acea comună nu s'a dat kossutistului Baros!* Asemenea bine s'a purtat și comuna Igrăș în frunte cu preotul Negru. Laudă lor și conducătorilor lor!

Numai comuna Pesac — de altcum una dintre cele mai de frunte — nu s'a achitat de datorința națională, conform cerinței și posibilității. Aceasta comună — prin nefericire — are astfel de conducători, cari nu merită acest onorific titlu căci s'au lăsat conduși și seduși de străinii neamului nostru la urna, unde se clocește nimicirea drepturilor noastre. Aceasta comună a fost sfâșiată în 2 tabere: una sub conducerea înfocaților naționaliști V. C. Fizeșianu, capelan și a dlui Mihai Ardelean, întrunind peste 100 voturi; alta condusă de preș. com. par. Andrei Anghel, în care tabără s'au lăsat purtați de nas, ca ursul de țigan: preotul P. Pascu, inv. I. Popa, inv. E. Barbulescu, mai apoi niște speculanți, cari pentru banii lui Iuda, pentru un papricaș spurcat și pentru o strângere de mână cu «Domnii» s'au vândut străinului.

Aceștia, seducând prin momeli pe unii români slabi de inger, împreună cu câțiva nemți rătăciți, au format tristul cortegiu al vânzătorilor de neam.

Ni-se urcă sângele în obraz de rușine văzând în ceata aceasta deochiată pe preotul Pascu, pe învățătorul I. Popa — «corteșul» lui Baros, împănat cu peană roșie, pe învățătorul E. Barbulescu, mai apoi pe Andrei Anghel.

Rușine le fie acestor speculanți, rușine le fie acestor caricaturi deochiate, nutrite și susținute cu sudoarea poporului, care popor însă azi-mâne, trezit fiind, va ști cum să trateze pe acești imbecili.

Pe de altă parte onoare și laudă li-se cuvine celor de peste 100 voturi, cari în frunte cu capelanul Victor C. Fizeșianu și dl Mihai Ardelean, nu s'au lăsat seduși de vânzătorii neamului. Dlui Mihai Ardelean i-se cuvine înzecită laudă, pentru că din propriu său a suportat spesele așa numite constituționale, împreunate cu astfel de alegeri. Servească jertfa aceasta, adusă de frunțașul M. Ardelean pe altarnul națiunii, de pildă și altor frunțași cu dare de mână și râvnitori pentru binele poporului.

Popor român! Câtă vreme te vei lăsa sedus de speculanți — nu vei avea viitor și trai bun, căci «cel ce te cumpără, te și vinde!» Gonește deci dela sânul tău pe tot vicleanul și contrarul, care lucră înspre răul tău! Aprinde tămăie sfințită în casa ta, ca satana îmbrăcat în chip de om să nu se apropie de sfințenia casei tale!

Cât despre comunele cu populație germană — ivindu-se ideea naționalismului prea târziu — progrese mari în ale naționalismului nu s'au putut face, dar ce s'a făcut a fost îndestulitor! Sămânța bună — îngrijită bine — va aduce roade bogate în cel mai apropiat viitor. «Eu».

Notă răgușită. În concertul luptei electorale a naționaliștilor, în mijlocul acestei mari, înălțătoare și importante lupte, iată că se aude și vocea răgușită a »novei direcțiuni a păcii și buneii înțelegeri cu Ma ghiarii« (ai lui Wekele ori ai lui Kossuth?) pe care cântă dl *Dr. Aurel Munteanu*, contracandidatul dlui *Dr. Aurel Vlad*.

Și acest domn Munteanu, care vorbește despre »îmbiemânt frățesc«, vrea să ducă în răstăcire pe alegătorii din Orăștie, să le sugereze indispensabilitatea sa în parlamentul unguresc — pentru »folosul« neamului românesc.

Mulțumiți, oameni buni, de așa dragoste și desinteresare, și vă întoarceți capetele dela aceia-ce vor să vă spargă, spre paguba voastră și hucuria vrăjmașilor.

Candidatul partidului naționalist din Orăștie e fostul deputat *Dr. Aurel Vlad*.

Din Comlăuș. Duminecă, la orele 1½ a sosit în gara din Sânt-Anna falnicul deputat naționalist *Dr. Iustin Marșieu*, unde a fost întâmpinat de un banderiu adevărat naționalist atât români cât și nemți în frunte cu bravii conducători ai lor, dl paroch *Virgil Mihulin* care în numele poporului l'a salutat pe dl candidat. Dl candidat în termeni călduroși răspunde dând expresiune sentimentelor de iubire pentru popor, cari — zice dânsul — sunt talpa acestei țări.

Apoi întreg cortegiul pornește, cu muzica și cu corul local în frunte cântând »hora stegariului lor«, pe stradele opidului Sânt-Anei între strigăte entuziaste de »să trăiască *Dr. Marșieu*!«

Tot în cântece naționale, până înaintea sfintei biserici din Comlăuș acolo la oprire s'aduce o masă, care deși încunjurată de gendarmerie, falnicul deputat o urcă și-și începe vorbirea-program, dar într'un limbajiu cât se poate de popular și foarte măestrît, desfășurând punctele programului nostru național. Limba, scumpa noastră limbă este punctul, care pe dl deputat îl tractează cu predilecție. Să ne lasă să învățăm »Tatăl nostru« românește — zice el — pentru ce ne impun dnii dela putere, coaliția păcătoasă, o limbă pe care noi n'o înțelegem?

Și mai arată, că adevă, dacă acei păcătoși ne vor maghiariza școala, ne vor aduce evanghelie străină în sî. noastră maică biserică atunci cu ce drag vom asculta-o, copii nostri nu vor mai putea învăța limba dulce a maicii noastre cu care ne-a crescut, ne-a legănat și ne-a adormit ca copii mici, care adevă o avem și azi.

Cu mare dragoste a fost ascultat atât de români cât și de Nemții cari au fost de față, s'au trezit și ei bieții din somnul cel de moarte, și jurat'au cu toții că adevă când va fi timpul de votare cu mic cu mare, cu falnicii conducători în frunte vor merge să voteze până la unul.

Asemenea în Sânt-Anna a fost primit tot cu aceea dragoste și de frații nemți cari după cele spuse și auzite dela dânsul nu i-a zis decât »să trăiască«, și mâne la revedere, (însemn că frații nemți pricep destul de bine românește).

Mare dragoste apropiată față de partidul naționalist, și de vecinii lor români le-a arătat dl *Truța*, care în limba germană le-a desfășurat punctele programului naționalităților, vorbitu-le-a la inimă așa, încât toți cei de față la cele auzite dela curajosul domn și spriginitor al dlui »stegar« *Marșieu* n'au știut cu ce să-i mulțamească, decât că să trăiască atât dânsul cât și dl candidat.

Românii de aici, precum și cei din *Vârșand*, *Șimand*, *Șielău* și *Oilaca* au votat de altfel cu *Dr. Marșieu*, care a și întrunit 627 voturi, față de 1292 voturi date lui *Mahler György* (ales) și 525 date lui *Gantner*.

Din comitatul Solnoc-Dobâca. Pact referitor la alegeri de deputați în comitatul nostru nu s'a făcut.

Lupta decurge pe viață și moarte contra candidaților nostri naționaliști *Dr. Mihali* (Ileandamare) și *Dr. V. Lucaciu* (Lăpușul-Unguresc) ținându-i pre aceștia de mai primejdișii.

Deregătorii dela comitat au pornit ca lăcustele, cutreeră cercurile corteșind pentru candidații kossuthiști. Casa comitatului e pustie.

Din străinătate.

Rezolvarea crizei ministeriale din Sârbia. Dupăcum știm, cabinetul Gruici și-a dat demisiunea în urma hotărârii luate de comitetul tinerilor radicali de a nu vota guvernului convențiunea comercială cu Austro-Ungaria, înainte de a se fi rezolvat chestiunea conjurațiilor, ridicată de Anglia. Sperau prin aceasta tinerii radicali, cari sprigineau guvernul Gruici, ca să poată obține dela Regele Petru puterea în condițiuni mai independente. Anume ar fi obiectat Gruici, că

guvernului nu-i lăsată libertatea necesară de acțiune din cauza pedecilor puse de conjurați și ridicându-se chestiunea conjurațiilor din partea Angliei, guvernul sârb n'a mai stat la îndoiială a-și da demisiunea.

Prin demisiunea cabinetului Gruici, situația politică din Sârbia devenise foarte critică. Regele Petru, părăsit de guvern în mijlocul tratativelor cu Austro-Ungaria și în fața chestiunii conjurațiilor, ridicată de Anglia și exploatată apoi de demisionatul guvern ca armă electorală.

Mare însă le-a fost surprinderea tinerilor radicali, că Regele Petru în ultimul moment s'a hotărât să însărcineze pe bătrânul radical *Pasici* cu formarea cabinetului. La se așteptau, că Regele totuși nu mai trateze cu dânsul, astfel să poată primi în frunte din nou a cabinetului cu condițiile, ce le...

Ca să poată reuși în misiunea lor bătrânii radicali, și-au exprimat dorința să intre în cabinetul *Pasici* cei mai însemnați oameni ai partidului. Din cauza aceasta clubul bătrânilor radicali s'a adresat ministrilor plenipotențieri, aflători în străitate, provocându-i să se pronunțe, dacă vor să intre în noul cabinet. În afară de aceasta bătrânii radicali ar fi început tratative cu *Ljuba Zivcovic* fostul șef al tinerilor radicali, care se află la Zürich și care, fiind pentru unirea celor două fracțiuni radicali, intrând în cabinet ar putea provoca o scisiune în partidul tinerilor radicali în favorul bătrânilor radicali, mărindu-se speranțele acestora, de a câștiga o majoritate în alegeri.

După cât se vestește, *Pasici* s'a învoit cu amânarea rezolvării chestiunii anglo-sârbe, dându-și consimțământul și pentru primirea cererilor Austro-Ungariei, care tind la respectarea industriei austro-ungare la comanda Statului.

Chestia tunurilor, a căilor ferate și a împrumutului, se zice, că se va rezolva în sensul operațiunii financiare din anul trecut a lui *Patschu*, crezându-se astfel a se putea mai bine satisface dorințele Austro-Angariei, Germaniei și Franciei.

Bătrânii radicali speră să dobândească prin alegere peste o sută de mandate. Actualmente posed numai 54. Dacă tratativele vor reuși cu *Zivcovic* pentru împăcarea celor două tabere radicale, atunci cabinetului *Pasici* i-se prevestesc zile lungi și folositoare pentru țară...

Atârnă acum foarte mult de înțelegerea celor două partide politice ale tinerilor și bătrânilor radicali, dacă a sosit momentul priincios, ca Sârbia să intre într'o perioadă de pacinică dezvoltare.

După cât se pare cabinetului *Pasici* va fi începutul liniștii interne, mult dorită de poporul sârb.

Indrăgostiții.

De *Petru Popa*.

Sfârșe fusul ca scos din minți. Rotița ce ține firul o vezi cât un ineluș. Nu zbârnăie unul nici două, ci o roată de fete și-a dat întâlnire în casa *Sofichii*, unde cu caiere prinse n furci vrăstăte, ticănesc la glume și umplu casa cu hohote.

E largă casa, cu ochiuri joase, când i-s'a pus temelia, li-a trecut bagseamă prin minte că o să fie acolo șezătoarea satului odată.

Prin cele două gîmuri chioare, nu se mai furisă nici o tăietură de lumină, ci le infuda o placă tăciunoasă.

Afară tăcea întregă firea mîlc, numai când se da zăvorul la o parte, se zvârleau pe lângă ușe frânturi de cuvinte.

În curte, cântul greulușilor îl îngâna *Tărcușe Sofichii*, aveă adevă o capră bărboasă legată la la pripon, unde rumea pe bătrânește...

Numei au fusele astâmpăr, caierele se subțiază, cotoarele fuselor se rotunzesc de tort.

Irina Ursului dă fusul gata, iar *Lina Mărului* mai sucește câteva fire și apoi ridică și ea cu mândrie fusul greu de caiere. La toate crezi că-i piper în vârful degetilor, hărnicia și-o pun la cumpănă, căci câte plete atâtea prisnele...

Bune zile mai duceau brândușile satului în șezătoare, nu odată se năcăjiau pe ziuă, că nu-și mai închide ochii, să pună furca subsuoară și să o șteargă la *Soficha*. Și cum nu, când acolo își țesau pânza amintirilor și-și dăpănuau caierele copilăriei plină de mîngăieri.

Cu inimile podidind de iubire și cu gândul pierdut în smirna visurilor dulci, sugnesc cu gâ-

tul prins în șiraguri de mărgele și cu pieptul bătut în salbe cu bani grei.

Pe placa de zgură forfotește o oală cu un bostan... E plină cu grăunțe pentru pușorii *Sofichii*, cari cu furcile împroritate, obosiți de răstăială — aștept cucuruzul clocotit. *Agafia Sofichii* stoarcă mustul de pe bobii, îi pune la rece, ș'apoi îi varsă într'o trochiță, în jurul căreia face piramidă cărdul de fete. Încărcat de ve-

Firul nimicurilor îl ținea mult *Veta* lui *Găuruș*, așa și acum ei îi vine în minte să zică:

— Fetelor să grăbim cu bobii, căci ne năpădește flăcăimea ș'atunci gata de troacă.

— Lasă să vină...!

Perise placa carbunoasă din fereastră. Secerea de argint a lune și picurii de lumină risipiți în jurul ei până în depărtări, sorbise cernitul întins. Un val de raze bătea prin gîmurile *Sofichii*, ca un oaspe gătit, pravul argințiu cernia în pletele îmbeșugate ale *Linii Mărului*.

Celelalte fete îl văd și bat în palme de bucurie — Doamne mândră-i — în tremurul luminii părea *Lina* cu părul ei bălai, ca o ființă ce plutește n zări de argint...

— Știți voi fetelor ce o să însemne asta că s'a coborât luna pe capul *Linei* — zice una — ea se va mărita mai aproape.

— Dzeu te asculte, c'atunci ne ne'vârtim pân ne-om trezi fără călcăiu... Doamne dă să fie așa.

La stradă se aud pași mulți și mărunți. În casă se face liniște; unele își țin resuflarea altele se umplu de spaimă.

— Or fi poate feciorii, vin dela șezătoare din vale?!...

Se apropie pe casa *Sofichii*; dau ușa la o parte, care scârțăia ca o poartă corogită. Un flăcău mai întrecut scuturor cornul *Tărcușii*; nu-i vine la socoteală, că ea odihnește, iar el noimărește încă...

Se strâng flăcăii ghem, strâng corzile să cânte una de intrare:

Lasă-mă mândruță n casă
Că's venit din țar' aleasă,
Și-s venit din depărtări
Din mândre și scumpe zări.

Intră flăcăimea poftind — **bun lucru!**

Roata se încheie acum și mai bine. Fusele se învârtiră iară ca nebune, dar nu la toate căci unele torc acum încetinel; prind cu urechea glumele noilor oaspeți. Fusele umblau acum obosite, căci privirile se întâlnesc și așa se pierde răvna din mâni.

Când erau singure doineau ca la nuntă, se cuminteau cu ciumilituri, lungeau vre-o poveste, iar când sosea urâtul, spuneau de răs și se luau la dogite cu vorbele, ... acum n'auzi doine și povești, căci degetele obosite și șirete scapă fusul greu; feciorii se îmbulzesc și nu înzădar căci plata de fus e — sărut, ori vrei ori nu.

Nu mai stau caerile smirna n sus ca până aci, unul se închină puțin, celalalt de jumătate, iar al *Linei Mărului* se scoaboară la stînga cu toată zmerenia.

Vina o poartă *Lina*, dar și *Ghița Mândrului*; hoțul de flăcău ajunsese în preajma *Linei* și așa bun de gură cum era îi fura vremea cu povestiri cu multe ascunzișuri.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 2 Mai 1906.

— **Pentru Carmen Sylva.** Ziarul vienez «Fremdenblatt» publică un foileton dedicat Reginei României, cu prilejul celui de-al 40-lea aniversar al domniei ei, foileton în care Carmen-Sylva e înfățișată sub îndoita figură de regină și poetă.

Din lungul articol, plin de cel mai mare entuziasm pentru Carmen-Sylva, ca femeie, ca regină și ca poetă, extragem această frază cu care se încheie articolul:

«Părul alb îi încunună fața, dar ochii ei strălucitori îi tradează tinerețea și energia, titlul și sentimentului».

— **Românii și Rutenii.** O telegramă din Gernăuți anunță că un mare meeting românesc de protestare s'a ținut în acel oraș, la palatul național, contra despărțirii diecesiei între români și ruteni.

Asistența, care trecea peste 5 mii oameni, a făcut apoi demonstrație exprimând simpatii I. P. S. S. Mitropolitului român al Bucovinei, Vladimir de Repta, pentru energia cu care apără interesele Românilor.

— **Răspîta «patriotismului».** Wlassics Gyula, ministru al cultelor de șovinistă aducere aminte, va fi numit președinte al judecătorei administrative, în locul actualul prim-ministru Wekerle.

— **Se caută advocați români.** În comuna Iara de jos, com. Turda-Arieș, cerc curat românesc, trăiesc de pe spinarea poporului și îl încercă domnește tot advocați străini. E neapărată trebuința de a se stabili acolo cel puțin doi advocați români harnici. Facem apel la tinerii noștri cari se promovează.

— **Promovare.** Tinărul medic român Dr. Christian din Viena a fost numit medic superior (Oberarzt). Felicitările noastre!

— **Președintele dietei.** Viitorul președinte al dietei, stabilirea persoanei, este obiectul de discuție al cercurilor coaliționale, turburate de biruința «ușoară» a partizanilor. Președinte va fi probabil, tot *Justh Gyula*, kossuthist; iar vicepreședinte, în locul lui *Bolgár Ferencz*, numit secretar la ministerul honvezesc, va fi *Nagy Ferencz*, andrássyist și iarăși *Rákovsky István*, popularul. Se mai zice, că ar avea șanțe, față cu *Nagy Ferencz* și *Issekutz Gyözö*, tot andrássyist.

— **Noul fișpan al Timișorii.** Se știe, că guvernul a primit demisia lui *Molnár Viktor*, fiș-

panul Timișorii. Candidat la conducerea comitatului este fostul vicișpan și fost deputat, adeptul lui *Andrássy*, *Cabdebó Gergely*.

— **Foc la teatrul din Arad.** Sâmbătă seara, pe când în teatru se ținea reprezentațiune, în locuința lui *Gruber Ede*, judecător pensionat, din clădirea palatului, a izbucnit foc. Focul a fost repede localizat și stâns, dar *Gruber* a suferit grave leziuni și starea lui e primejduită.

— **Serbarea ungarilor din Brăila.** «Darlárda» ungurească din Brăila (România) a ținut o frumoasă serbare — și s'au ținut discursuri «patriotice» (maghiare) și s'a făcut mare tâmbălău, cu mare libertate și entuziasm «nemzeti».

Și când așa sunt tratați parveniții în România, din neamul lui *Arpád*, — în patria noastră, pe noi ne schingiuiesc și ne terorizează cu toate mijloacele posibile și imposibile la alegeri, pentru a stoarce biruința celor ce ne urăsc, pentru a se face stăpâni peste noi și toate ale noastre.

— **Inlesnire la trecerea graniței române.** Cetim în foile maghiare din Budepesta, că ministrul de interne *Andrássy* urmând guvernul României a dat un ordin, prin care suspendează pe timpul expoziției din București din 1 Mai până 1 Novembre toate măsurile precise privitoare la pașapoarte. După ce deci atât guvernul României, cât și al nostru au suspendat pe acest timp obligativitatea pașaportului, se poate călători în România, dela 1 Mai până la 1 Novembre, fără pașaport.

— **Logodnă.** Miți *Moise* din *Marcoveți* s-a fidațat cu dl *Iosif Popa* din *Seleuș*.

— **Domnișoara Valeria Venter**, din *Borodul-Mare*, fidațată cu dl *Cornel Porumb*, din *Illye*.

— **Cununie.** Dr. *Georgiu Mureșan* medic și soția n. *Bozalia Pálffy* de *Homorod-Lövete*. *Marcu Pașcuțiu* protopop gr. cat. și soția n. *Maria Barna*, au onoare a vă aduce la cunoștință cununia ficei lor: *Lucreția* cu dl *inginer Traian A. Pașcuțiu*, ce se va ține în 12 Mai, 1906. La orele 4 d. m. în biserica gr. cat. din *Beiuș*.

Beiuș, Șiria, Mai 1906.

— **Plecarea Slavoniei.** Vaporul cu acest nume a plecat în zilele acestea din *Fiume*, cu 1976 călători, cari și-au părăsit patria ungară. 215 călători cari n'au avut loc în vapor și vor pleca cu «*Pannonia*» la 4 Aprilie, tot spre *America*, împreună cu alt contingent ce se va mai aduna, din binecuvântarea guvernelor țării noastre și gospodăria lor.

— **Moartea sculptorului Liuba.** Aseară a încetat din viață, la spitalul *Filantropia* tinărul și mult talentatul sculptor *Alexandru Liuba* după o boală de câteva zile.

Regretatul artist e fiul folcloristului român din *Bánat Sofronie Liuba*. A studiat timp de 9 ani la *Academia* din *München*, unde pentru frumoasele-i însușiri a primit mai multe distincțiuni.

La un concurs a luat premiul de frunte pentru schița «*Sysyphos*», cunoscută și publicului bucureștean dela expoziția de astă toamnă.

Liuba venise la *București* să se stabilească aici, unde făcea onoare celorlalți sculptori români. Adusesse cu sine talent, vigoare și multe iluzii pentru viitor. Neașteptata moarte le-a curmat pe toate, spre adâncă părere de rău a prietenilor, buni și numeroși.

Lucrările lui *Liuba* se disting prin trăsăturile mari și prin o expresie de sinceritate. În *Transilvania* s'a remarcat prin un monument la mormântul naționalistului slovac *Augustini* și prin leiuri uriași la mormântul mitropolitului *Șaguna*. A mai expus, afară de schițe diverse, bustul fruntașului român *Mocsiony*, un bust-studiu în bronz și o fetiță în marmoră. Lucrările lui din urmă sunt: bustul drului *V. Babeș* și al dnei *Constanța Hodoș* cunoscută scriitoare.

Inmormântarea se va face probabil *Duminecă*.

(«*Universul*»)

— **Cocoșul dela Ghiroca.** Când spîterul *Avarffy Géza* și-a dezvoltat «discursul program» în grădina domenală din *Györök*, nu știu cum și nu știu unde, apare în public un cocoș, împănat cu pana verde a lui *Avarffy*, și precum «oratorul» glăsuia, cocoșul îi ținea hangul.

Și era o fericire «patriotică», de leșină mulțimea, (?) de frumoasa armonie a spuselor lui *Avarffy* și cu glasul cocoșului.

— **La fondul de 20 bani** al «*Reuniunii* socialilor români din *Sibiu*» pentru cumpărarea unei case cu hală de vânzare au mai dăruit: dozoara *Aurelia Bardosy*, *Victor Oniț*, comerciant, *Ghiță Jaliu*, calfă de práv., *Haralamp. Calâmăr* și *Aurel Mara*, calfă de práv., fiecare câte 20 bani; *Filip Șuțagă*, învățător, (*Lăpușnic*) pentru sine, soția sa *Aurora* născ. *Muntean* și copiii lor *Victor*, *Emanuel* și *Felicia* în total 2 cor.; *George Dordea*, sodal blanar 40 bani, *Arseniu Bunea*, protopop, onorar din privilegiul eliberării de calfă cofetor a fiului său *Virgil* 2 cor.; *Ioachim Muntean* din privilegiul hirotesirei sale întru protopresbiter al tractului *Noerich*, 10 cor.; *Demetriu Săvoiu* și soția sa *Maria* n. *Poplăcenel* (*Sadu*), întru vecinica odihnă a unchiului lor *Sava Popovici*, fost prot. c. și r. militar, 20 cor.; *Petru Hădan*, capelan (*Rădulești*) pentru sine, soția sa *Maria* n. *Șindea* și copiii *Sabina*, *Grațian*, *Aurelia* și *Veturia*, în total 2 cor. și *Victor Tordășianu* 10 bani.

Se puse pe întârziate fusul *Linuței*, dar în schimb îi răsăreau pe frunte picuri, la cari ștergeau într-una cu pumnarii.

Avea călduri, o vindeau obrații, în cari înfloriseră două fire de garoafe. Nu vorbea multe, ci răspundea cu alintatul sprincenelor, ca una ce-i plină de furnicări prin inimă; din vreme în vreme, îi fugeau pe față surisuri pline de nădejdi...

Invărtitul fuselor era pe sfârșite. Focul în vatră nu mai pitotia, doar în spuză se mai găsea tăciune pentru lulea.

Vremea se suise binișor; până la cântatul cocoșilor nu mai era multă vreme.

Hora fetelor fuse mai largă ca de alte dată, glumele încă au fost bagseamă mai fără isprăvite și așa nu s'au împrăștiat înainte de ivitul lunei.

Se spârgea acum roata de fete din casa *Sofichii* străne în mijlocul casei cu furcile lipite la braț, își vedeau de drum, poșteau — noapte bună — și apoi se luau una câte una peste prag; credeai, că trec pe punte la albitul pânzei.

Afară plutia drăgălășie. În părul lunei, scăpărau stele, iar pruniștea de prin grădini părea stropită cu stearin. Din răriștea sbeută în negreală venea freamăt tainic îngânat de clipătul ploilor, pe care-l înghițea în restimpuri bufnița, ce striga ca strânsă în smâc.

Nu era în sat om harnic ca *Mândru*. Isprăvile sătești le-a pus el la cale o grămadă de ani, până ce a prins păr alb, dar nu fără folos, căci cinstea lui n'avea păreche. Nici în ogoare nu-l întrecea oricine, avea lan cu spic ca ceara cât îi fuge o-

chiul și la toate numai pe *Ghiță* și pe *Chiva*. *Ghiță* e flăcău de vreme, iar *Chiva* un trușor mărunțel încă, să-l puni supt oblon de sticlă și să te uiți la el pe nemăncate.

Mândru avea multe socoteli în vremea lui, acumă încă avea un gând greu, în casă adevă doria o noră de seamă, la care să țină toți cu drag pentru hărnicile ei. Nici nu purta *Ghiță* grije că nu-și aduce o suveică de fată, căci era flăcău cu plac, când se așternea la joc în praznice, nu-ți mai deslipiai genele de pe el; își ochise el o nua de alun, harnică, de să prinzi rândunele cu ea, dar îl zdrobia gândul că va pluti în colivia aluina la vremea sa, fetele știu ciripi în multe înțelesuri, în ele e strânsă multă șiretenie...

În cornul satului *Toma* lui *Bujor* își clădise casă, încăperile le umpluse cu țărăniță, dar nu avea răgaz să o bată lespedea. Le-a spus flăcăilor că le-o dă la tropotite, doar îl va înviora. *Dzeu* locuind în ea, după ce atâta tinereță și-a dat acolo o zi bună.

Ajunge flăcăimea la învoială, vorbesc cu ciurarii din *Dumbravă*, să vină cu scripecele; se făgăduesc. — Câte inimi n'or mai tresărit la veste, că în serbătoarea ce se apropie, va fi joc mare în casa nouă alui *Bujor*. Un pâlce de fete se lipește de altul, șoptesc într-una cum își vor petrece și zic să-i dea *Dumnezeu* noroc lui *Bujor*. Nevestele nu se prea scutură la joc, cu toate aștea știind că despărțimintele *Tomii* nu sunt strămite, trăgeau nădejde să fie loc și pentru ele; spuneau bărbăților că *Duminecă* își vor face o zi de veselie să meargă veste...

În sat gălăte ca la *Florii*, pe străzi mișunau fatele, ca un furnicar.

Zi măreață cu valuri de raze, cu miros de pri-

măvară și cu suflete pline de bucurie. Soarele avea să întoarcă peste jumătate zi, și atunci flăcăi fercheși, fete scoasă din cutie și neveste oacheșe umpleau drumul; plutiau la vale legănat, ca un stol de barze ce are lungă cale de făcut.

Coperișul nou strălucete din depărtare, unde vezi intrând pe nesfârșite tinerețe frumos dichisită. Se aude clarinet îngânat de glas de laută; să începuse bălucitul. *Lina* *Mărului* era în fruntea jocului, se legăna cu fruntea scădată în picuri, ca un păun; *Ghiță* o învărtise prea de clacă și așa țignea din față sudoarea ca suc din coaja de portocală. Se aveau drag din cale afară, și știau mulți, dar pentru aceea n'o prea schimba *Ghiță* la joc cu alta, ci se uita noros la orice prietin ce o chema la horă; nu odată s'a și guriț cu unii, că-i ostenesc pe *Lina*...

Nu mai era *Ghiță* cel de mai nainte, hoța de fată i-a încălțit itele minții, isprăvile ieșiau tot pe dos. Din fire era el senin, dar dela o șezătoare nu prea avea voie bună, îl munciau doruri...

Nu se învărtia zi după zi, ca el să nu treacă prin grădina *Mărului*, să o vadă pe *Lina* și să-i spună măcar ceva. Când trecea pe olurile la izvor, să făcea *Ghiță* mușunoiu lângă trunchiul unui răchiți, de acolo o măsura cu ochii cum se strecură printre case, mai se ivia în pragul porții și schimba priviri cu ea.

Un an împlinit a fost, când s'a întors *Lina* de cătră *Ghiță*. L-ar fi avut ea și mai departe drag, căci era ca tras prin inel, dar în sat sunt multe guri rele, cari strică vâlul dragostei țesut de tineri cu nevinovăție. N'avea sminteli feciorul *Mândru* lui, numai o prea îngrădea pe *Lina* de alții, credeai că au beut dintr'un pahar la altar.

(Va urma.)

— **Medalie comemorativă.** Comisarul general pentru expoziția din București a bătut din incidentul sărbătorilor jubilară din anul acesta o medalie comemorativă în 3 mărimi diferite și a anume de 30 40 și 50 mm diametru și din metale diferite, adică bronz aluminiu, aramă, argint aur. Spre a oferi tuturor Românilor posibilitatea de a-și procura acele medalii, comisariatul general a emis peste 10 mii de liste de subscripțiune, făcând totodată un calduros apel pentru desfacerea acestor medalii.

— **Oficiul postal jefuit.** Din Brașov se anunță, că oficiul postal din Csik-Szent-Domocos, țara săcuilor, a fost jefuit. S'au furat 3000 cor. bani gata și 4000 hârtii de valoare. S'au găsit desfăcute scrisorile cu bani; și banii nicăie. Poliția cercetează.

— **Șicane telefonice.** O ignominie și o mârșavie ne mai pomenită am constatat la serviciul telefonic cu ocaziunea alegerilor. Domnișoare sau ce sunt, căpătuții la acest meșteșug, de câte ori ajunge vorba la cifrele numărului alegătorilor, mint, seduc, ne înșală pe noi și ne încercă toate știrile.

E revoltătoare această ignobilitate și perversitate. Pfiu!

— **Contra comerțului cu carne vie.** Constatându-se, că dispozițiunea de a se înscrie în pașapoarte numai numărul și genul persoanelor, a fost cludată de comercianții de carne vie, ministerul a dispus ca să nu fie lăsate a trece granița, fără descrierea amănunțită a figurei, persoane suspecte (femei frumoase) sau cari sunt însoțite de chipuri suspecte.

— **Vin de deal din Ghioroc,** calitate esce, lentă, din anul 1905 (alb), se expediază la cerere, dela cantitatea de 30 de litri în sus, cu prețul de 40 fil. litrul. A se adresa, dnei S. Secula, Arad, str. Teleki 24.

(Doritorii să trimită butoiul la adresa Alexe Șanțu, vințeler Györök).

— **Magazin de stofă de fabrică, Leichner și Fleischer,** Pécs. În magazinul exclusiv de stofă de fabrică se află de vânzare 3 metri stofă de lână pentru întreaga îmbrăcăminte bărbătească, dela 3'30—4'40—6'60 floreni în sus până la cea mai fină.

Pentru provincie trimitem bucuros probe. **Leichner și Fleischer,** Arad, Szabadság-tér 17 Telefon 475.

CONCERTE, PETRECERI.

Munții-Apuseni. Cu binevoitorul concurs și sub conducerea dlui A. P. Bănuț elev al conserv. din București și stip. fond. de teatru, un grup de diletanți din Abrud au predat, Joi în 19 Apr. st. n. a. c. piesa teatrală «Nesdrăvăniile divorțului» de Labiche, localisată de I. Malla.

Producțiunea a reușit splendid așa încât pot afirma, că o așa producțiune nu s'a mai dat în comuna Câmpani. De pe fețele celor ce au asistat la producțiune puteai ceti bucuria și mulțumirea lor văzând o piesă teatrală atât de bine și corect interpretată. Și mare e bucuria noastră văzând, că cei chemați să îngrijesc ca și pe acest teren să ne dea tineri calificați, cari merg în sate în sate și acolo instruară tinerimea și o îndeamnă a munci și a să califica pe acest teren.

Dl A. P. Bănuț, abia un an de când se află la conservatorul din București și în acest timp scurt și-a însușit atât de bine arta teatrală încât ne-a pus în uimire, dându-ne asigurarea, încă de pe acum, că în curând va fi un artist de prima forță care cinste va face neamului său din care face parte. Am admirat mult modul de predare și mimica arătată în rola autorului Nicu Ionescu, precum și modul de prefacere în timpul bucuriei, când a scăpat de soacră-sa, apoi starea de tristețe când deodată se pomeni cu două soacre, fosta lui soacră și pe de asupra fosta nevastă iarăși ca soacră. În tot timpul prezentării dlui Bănuț pe scenă a dovedit că are talent și mare aplicare pentru cariera ce și-a ales-o.

Dșoara **Victoria Pușcariu** a interpretat foarte bine rola Cleopatrei, soacra lui Nicu Ionescu, apoi dșoara **Letiția Albani** în rola Anetei, pe sburdalnică nevastă dintăiu alui Nicu și dșoara **Olimpia Pop** în rola Sofitei pe blânda nevastă a doua alui Nicu. Trei s'au produs și toate trei și-a împlinit misiunea așa încât nime n'au avut nimic de observat, ci le-am privit și le privim

ca pe niște diletanți adevărate cu a căror ajutor mult putem înainta pe acest teren — la noi români încă nedesvoltat.

Foarte bine s'au produs și dnii E. Imbăruș în rola lui Gurielescu, unchiul lui Nicu, Octavian Simțion în rola lui Smochinescu și V. Costea în rola Ghița Flacareanu.

Dacă aceasta producțiune a pus în uimire pe Câmpanari și jur, e a să mulțumi în locul prim, dlui A. P. Bănuț care a venit între noi și ne-a arătat calea pe care și cum trebuie să muncim precum și tineretului, care l-a însoțit și care sunt convins că n'a întâmpinat greutăți mari la frumoasa misiune ce și-a luat-o. Aplausele frenetice, cu care publicul asistat v'a onorat în de-cursul producțiunii fi-va drept răsplata muncii.

Venitul curat a fost destinat pentru edificarea unei scoale de fete în Abrud. La producțiune au fost mulți dar putea fi și mai mulți căci scopul e mare. Avis la cei din jur!

Sincerul.

Economie.

Arad, 2 Mai 1906.

Bursa și economizarea economică. Cefind în «Bunul econom» nr. 15 articolul «Bursa și organizarea economică», unde e vorba de a înființa o societate mai mare pentru înaintarea poporului în cele economice, comerciale și industriale, crește inima și sufletul fieștecărui român cu înțelepciune și observațiune din viața popoarelor mai culte europene.

Tot în articolul numit se atinge, că la acel sfânt scop, care are să mântuiască tot poporul român de năcazurile cele mai mari, în care zace, primadată conducători poporului ar trebui să trezească poporul, — care nu vede, nu aude și nu cunoaște căile fericirii — și să lucreze pentru neamul nostru și totodată trebuie ca toate băncile, reuniunile, asociațiunile, tovărășiile, etc., române ar trebui să participe la înființarea «societății universale economice». Că dacă s'ar putea aceasta societate înființa, atunci de o parte mulți oameni învățați ar putea să-și caute pâinea la lucrările acestei societăți, iar de altăparte bucatele acele multe, cari es din mâinile bieților români nu s'ar fi prădat și mai departe, cum se întâmplă în vremea de astăzi.

Pentru a ajunge la puțința înființării numitei societăți universale ar fi de lipsă, că fiecare comitat, din partea țării noastre, locuită de români, să-și pună barem câte 2—3 agenți cari nu numai prin scrisori, dar prin fapt adică prin vorbiri pe toate comunele să adune pe toți plugarii la aceasta societate.

Ne rugăm pentru aceasta la toate băncile române, și mai ales la conducătorii poporului să se uniască pentru acest sfânt scop.

Atunci ne va ajuta și Dumnezeu, dacă și noi ne vom ajuta unul pe altul și să ese odată pizma și ura dintre toți frații români.

Ladislau Cormoș.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 29 April.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Aprilie 1906 (100—clgr.)	16'62—16'64
Secară pe Aprilie	13'60—13'62
Orz pe Aprilie	15'82—15'84
Cucuruz pe Mai	13'32—13'34
Grâu de toamnă pe 1096	13'76—16'78

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Aprilie 1906	16'62—16'64
Secară pe Aprilie	13'56—13'58
Ovăs pe Aprilie	15'42—15'50
Cucuruz pe Mai	13'36—13'38
Grâu de toamnă pe 1906	16'76—16'78

Bursa de bucate din Timișoara.

Grâu: 78—100 klgr.	Cor. 15'10—15'20
« 79—100 «	—
Secară: 100 «	12'20—12'30
Orz: 100 «	13'50—13'60
Ovăs mercantil 100 klgr.	14'10—14'20
« cernut 100 klgr.	13'30—13'30
Cucuruz nou 100 «	13'00—13'10
« vechiu 100 klgr.	—

Prețul alcoolului în Arad.

Alcool rafinat în mare	Cor. 158—
« « mic	« 160—
« brut « mare	« 156—
« « mic	« 158—

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 klgr. — — — fil.; bătrâni mijlocii, păre-

chea în greutate 300—400 klgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 klgr. 125—127 fil.; calitate sârbească: grei părechea peste 260 klgr. 120—126 fil.; mijlocii părechea 240—260 klgr. greutate 121—122 fil. Ușori până la 240 klgr. 116—118fil.

Redactor responsabil: Sever Bocu.
Editor proprietar: George Nichin.

A apărut și se află de vânzare la administrația »Tribunei»

Chestiunea de naționalitate.

De Br. Eötvös Jozsef,

tradusă de Sever Bocu.

Prețul 2 coroane plus. 10 fileri porto.

Aduc la cunoștința onor. public că la **1 Mai** a c. voi deschide **toate localitățile otelului**

„Crucea-Albă“

fără a cruța vre-o osteneală am prefăcut cu desevărsire toate odăile otelului și le-am mobilat din nou conform dorințelor publicului nostru și am aranjat din nou **grădina de iarnă, berăria și cafeneaua.**

Solicitând bună voința on. public pentru noul meu local, asigur pe on. mei musafiri că printr'o bucătărie bună, serviciu prompt, și atentativ, și prin prețuri moderate mă voi sili să obțin mulțumirea publicului, după cum prin activitatea mea de zece ani în berăria „Milenium“, am socotit aceasta ca datoria mea cea dintâie.

Braun Gusztáv,

arândașul otelului la „Crucea-Albă“.

COMPACTORIE mi-am deschis pe Weitzer János-uteza 17 sz. conform pretențiilor celor mai moderne — și, cu onoare aduc la cunoștința on. p. t. public că efectuez în atelier tot ce se atinge de brânșă mea, — trainic, plăcut și în schimbul fineței iau prețuri în adevăr moderate. Pregătesc de asemenea pe prețuri ieftine inscripții aurii și argintii pe coroane și buchete.

Cu stimă: Szalkai Oszkár

Prăvălia de delicatose, băcanie,
vin, ceai, șampanie, rum, ape
minerale și salbătaciuni - a lui

Dürr Gusztáv

ARAD — vis-à-vis cu
Casa orașului.
N-ru de telefon 118

**Își recomandă cele mai
proaspete delicatose cu pre-
turite cele mai ieftine și ser-
viciul cel mai curat.**

Carmale detot felul și Prune de compot.
Struguri proaspeți de Malaga.
Smochine de Sultan și Smyrna și Fructe
candirate.
Migdale de dessert cu coaje de hârtie.
Prăjituri proaspete de ceai.
Pești marinați și în pai. HERINGI proas-
pete de Marea Ostică. SARDINE de tot felul.

CAȘURI de Ementhal, Groi, Gorgon-
zola, Strachino, Imperial și multe alte.

CĂRNĂRII
CONSERVE — — LEGUME
Rumurile cele mai excelente.
Mare asortiment în Ceai de China și Rusia.
Magazin de vinuri de șampanie de Hubert
„GENTRY-CLUB“
Casină, Törley și a renumitelor șampanii
franceze Mumm Reims.
Cele mai bune calități cu comandă directă de

CAFEA

de Jamaica, Cuba, Ceylon, Iava-
aur și Mocca.

Excelentă Cafea prăjită de PALERMO
care la gust și aromă e fără pereche, în pachete
originale de câte 1/2 kgr. 2 cor. și 20 fl.

Asortiment colosal de bogat în tot
felul de

zaharicale diferite

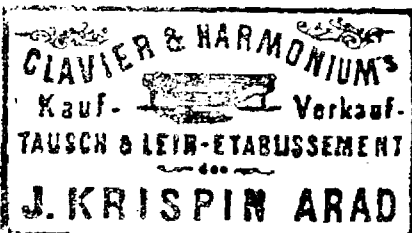
aranjate
în cutii de lux, și — măsurate.

Intemeiat la 1850.

PIANE

Între plăcerile vieții familiare, fără în-
doială se ține și pianul, ce în magazinul
meu se găsește în forme noi, dela 700
cor. în sus, iar cele folosite dela 200 cor.
începând.

Folosirea de pian, pe lună 8 coroane.
Toemirea pianelor în provincie și în
loc, o îndeplinește prin adjutantul meu
de specialitate.

În biblioteca mea de împrumutare
în care se găsesc opuri literare în limba
maghiară, germană și franceză în cel mai
mare schimb. Prețul de citit pe lună e 1
cor. iar după volum 8 fleri,

Krispin József

Arad, Deák Ferencz-utca 28.

FISCHER KÁROLY

fabricant de funii, țesături,
de site și saltele de sirmă.

Arad, József főherczeg-út 8. sz.

Recomandă preparatele sule de sirmă ca: țesături de
sirmă din aramă, fier și ține, pe cari le are în deposit
mai ales pentru mori, fabrici și scopuri agricole. Afară
de acestea, recomandă sitele sale pentru Sita de ventilat
sistem Bachler. Pregătește țesături de mână și fabrică
la îngrădit de grădini, grădini publice, curți de galițe și
păduri cu vinat, site de sirmă cu ramă de fier pentru
scopuri delucării de pământ, nisip, petriș, și pentru lu-
crări de mlne, zidiri și grădinărit. Site la ferestre de piv-
nițe și magazine de grăunțe. Apărătoare de scintei la
locomotive, mori și coșuri de fabrici. Somiere elastic,
de oțel pentru pat pe staluri de fier și lemn, cari în pri-
vința ușurinței de a se ține curat sunt foarte recoman-
dabile. Diferite site din păr, aramă și mătase, dobe pen-
tru tutun, site-dobe, și orice fel de obiecte și lucrări din
aceasta branșe — — cu prețuri din cele mai moderate.

URMAȘII LUI KUBÁT

Văduva Kubát Antalné

ARAD

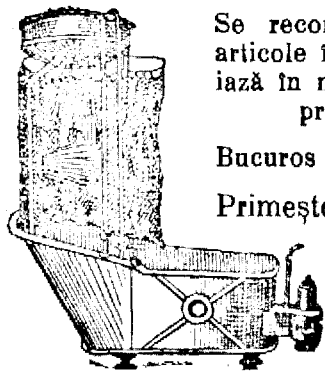
Fabrică de perii și pensule

Strada Weitzer János (Palatul Minorităților)
Atelierul: Strada Angyal Nr. 28.

Magazin de perii și pensule de cele mai bune calități.
Fabricare de tot felul de articole în branșa aceasta.

Hannauer Mihály

Tincher de edificii și obiecte de lux. — în Arad, pe strada
Deák Ferencz No. 24. (îngă biserica reformată)

Se recomandă cu executarea a tot felul de
articole în branșa aceasta, pe cari le efectu-
iază în modul cel mai prompt și pe lângă
prețurile cele mai ieftine posibile.

Bucuros servește cu preliminări de spese.

Primește acoperiri de turnuri de biserici,
acoperiri de case, etc., și tot
felul de confecțiuni și repara-
țiuni de tinichea.

Se caută un învățăcel.

Sirupul carpatian pentru pept al lui Barcsay!

Cu fier, calciu și sirup de brad.

Acest sirup, ce se întrebui-
țează cu succes de 30 de ani,
e admirabil medicament con-
tra tusei și asudării de noapte.

Promovează pofta de mân-
care, nutrirea și mistuirea;
întărește și întinerește corpul.

Bărbații și copiii, îl pot fo-
losi fiind-că are deosebită
influență asupra singelui și
formării oaselor.

Prețul unui flacon 80 cr.

Se poate căpăta numai la
spităria lui

Barcsay Károly

Szeged, Széchenyi-tér 12.

Lantos József

prăvălie de manufacturi
pentru bărbați și femei

ARAD, Piața Andrassy 20.

(Palatul Fischer Eliz) Lângă magazinul de
pantofarie a lui Weinberger János.

Comenzile din provincie să execută
repede și prompt.

Un nou magazin!

Am onoare de-a aduce la cunoștința
on. public că am ieșit din magazinul fraților
Lengyel — unde am servit timp de 15
ani — și am deschis aici în loc pe piața
Andrassy 20

sub firma Lantos József
o prăvălie de manufacturi
pentru bărbați și femei.

Mi-am asortat magazinul având consi-
derare deosebită asupra industriei noastre,
— cu articolele cele mai bune și mai mo-
derne mai ales cu pânzături, cu chifoane
— de spălat și cu mătasuri — de tot felul
pentru bărbați și femei, și articole de
modă, căpățeli etc.

Experiențele mele bogate câștigate în
aceasta bransă mă îndreptătesc de-a nădăj-
dii că voi putea satisface dorințele cele
mai delicate ale publicului în măsura cea
mai largă.

Principul meu suprem este serviciul
conștient și prețurile cele mai solide.

Mă recomand bunevoinei a onratului
public,

cu dinstinsă stimă :

(Lichtenstein) Lantos József.

Farmacia „la Sta Troiță“

NĂGELE ANTAL

TIMIȘOARA, Gyárváros, Főutca nr. 44.

Crema

„Helén“

pentru față și mâni.

Înlătură pistruiile, petele de ficat și
tot felul de necurățenit de piele.
Se folosește seara înainte de culcare.

1 borcan mare	—	—	1 coroană
1 borcan (de probă)	—	—	60 fleri
1 săpun	—	—	80 fleri
1 cutie pudră „Helén“	—	—	1 cor.
1 sticlă apă de spălat	—	—	1 cor.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutată cu 4, 4¹/₄, 4¹/₂, 4³/₄,
și 5⁰/₁₀, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de
interese corespunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipez spe-
sele de întabulare, convertez datoriile de interese mari.

— Resolvare grabnică, serviciu prompt. —

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului
Bichș, Gyula, Ciaba.

215

ARAD, Boros-Béni-tér 22 sz. etagiul I.

(Piața cerealelor.)

Biroul filialei: B.-Ciaba, Calea Berényi.

Primește pe lângă onorar acuisitori de afaceri abili
și demni de încredere.

Bogat asortiment de lămpi de casă și candelabre.

Prăvălie: **Andrassy-tér**
: : : **No. 13.**

Palatul minorităților. No. telefon 333.

Distins cu premiul I la 6 expoziții

KOHN JÓZSEF

ARAD

Atelier: **Bathyány-u.**
: : : **No. 23.**

Casa proprie. — No. telefonului 321.

Distins cu premiul I la 6 expoziții

— Lumina nouă! — Noutate! — Lumina nouă! —

Pe teren gazopiric cel mai bun succes l-a avut până acum **lampa mercediană** la care luminarea a 75 de luminări, costă mai puțin decât lampa cu petrolen 20" și care poate fi aplicată la ori-ce candelabru ori lampa de masă; prin ceea-ce cu 30% avem luminat mai frumos și 50% crutare de petrolen. Recomand aceasta în atenția cafegiilor, birtașilor, cancelarilor celor cu afaceri și privaților. Singurul magazin e al meu, unde răspund punctual și efeptuesc orice comandă. Cu stimă: **Kohn József.**

Mare magazin de ustensili și articole casnice.

Restitutio in integrum

De Ioan Slavici.

Absolutismul inaugurat după capitulațiunea dela Világos va fi fost o necesitate politică, dar era o stare nefirească și nesuferită, care fiind prea mult, a slăbit monarhia și i-a făcut pe Nemți pentru timp îndelungat urgisiți. Chiar și Românii, cari în timpul acela și-au așezat viața economică și și-au întemeiat așezăminte culturale, se simțiau înăbușiți, și mulți dintre dânșii se căiau de a se fi luptat în timpul revoluțiunii contra Maghiarilor și erau gata să se uniască acum cu dânșii.

Mare ușurare a fost dar pentru toată suflarea diploma dela 20 Octomvrie 1860, prin care Impăratul, în virtutea sancțiunii pragmatice și a suveranității sale dispune, ca în viitor să-și exerciteze dreptul de a crea, de a modifica și de a abrogă legile în înțelegere cu reprezentanțele țărilor sale, deci decretează viața constituțională.

De odată cu aceasta emite și rescriptul, prin care dispune, ca fiecare din supușii săi să se poată folosi în viața publică de limba lui maternă și declară, că e hotărât să nu sufere nici un fel de asuprire în ceea ce privește folosirea limbei materne.

În virtutea acestei dispozițiuni Românii au început a se folosi de limba lor atât în administrațiune, cât și la instanțele judecătorești, a-și chivernisi înșiși treburile publice și a nu mai suferi în mijlocul lor nici dirigători, nici mai ales judecători, care nu știau românește și nu le cunoșteau păsurile și obiceiurile.

Maghiarii n'au voit însă să se mulțumească cu drepturile decretate din voința suverană a Impăratului, ci stăruiau ca lege să fie numai ceea ce a hotărât dieta și a sancționat regele legitim, deci cereau «*restitutio in integrum*», reactivarea aceloră dintre legile dela 1848, care fuseseră sancționate de împăratul Ferdinand, ca rege al Ungariei al cincelea.

Li-se va fi părând multora de necrezut, dar e adevărat, că nu erau puțini Românii, care stăruiau alături cu Maghiarii.

Constituțiunea dată prin diploma din Octomvrie era opera feudalilor și era străbătută în toate amănuntele ei de spiritul feudal; era deci lucru firesc, ca oamenii porniți spre avânt să incline spre fruntașii Maghiarilor, care se luptau pentru lărgirea drepturilor și promiteau în ceea ce privește viața națională libertăți mai mari și asigurări mai depline decât cele cuprinse în rescriptul împărațesc.

Noi cei ce atunci eram băeți și umblam pe la școlile maghiare ne însuflețiam pentru aceste mai mari libertăți, purtam torțile aprinse la manifestațiunile de «*infrățire*» și strigam «*Éljen Kossuth!* — *éljen Klapka!* — *éljen Garibaldi!*»!

Așa am crescut până la 1867, când în urma dezastrului dela Sadova, s'a făcut «*restitutio in integrum*». Iar strigam acum «*Éljen!*» și purtam torțile aprinse uitându-ne cu un fel de milă la aceia dintre frații nostri, care steteau posomorți la o parte și-și ziceau plini de amărăciune: «Care va să zică — ne-au sacrificat Nemții!»!

Ei nu aveau dreptate, căci Impăratul se ținuse de hotărârea de a nu suferi nici un fel de asuprire și încheiase pactul cu condițiunea, că li-se vor da Românilor garanții constituționale pentru respectarea drepturilor,

ce li-se acordaseră prin rescriptul dela 1860 și de care s'au și folosit nu numai în timpul «*provizoriului*», ci și după încheierea pactului, până la 1873.

N'a trecut însă mult, și am început să simțim, că am fost prostiți și că stăpânirea celor ce promisaseră mai mari libertăți și mai depline garanții e mai rea decât a lui Bach.

S'a făcut, ce-i drept, înarticularea celor două metropolii române și s'a creat legea pentru naționalități, dară chiar la crearea acestei legi a eșit la iveală reaua credință a fruntașilor maghiari, care au vârit în lege pe acel «*lehetőségig*» care lasă drum deschis pentru abuzuri.

Chiar nici așa n'a fost însă legea respectată.

Dacă ea ar fi fost respectată, nobilii în mare parte scăpați și jidoviți ori ar fi fost nevoiți să-și dea silința de a învăța românește ori nu ar fi putut să fie nici dirigători, nici judecători în ținuturile cu populațiune română. S'a călcat dar legea pentru ca ei să poată fi căpătuți și să trăiască pe nemuncite.

Acesta e adevăratul rost al silințelor de maghiarizare.

«Dacă'm respectă legea pentru naționalități, — îmi zicea un fruntaș al aristocrației ungare la 1888, — ar rămâne zeci de mii de familii de «*gentry*» peritoare de foame, și jertfa aceasta nu poate s'o ceară nimeni dela noi. D-Voastră treceți în România, dacă nu găsiți aici teren de activitate: ei nu au unde să se ducă».

Aceste sunt faptele, despre care nu-și dau seamă tinerii încă lipsiți de judecată, care nu înțeleg, de ce zicem noi, că Românii nu contra poporului maghiar au să se lupte, ci contra rămășițelor corupte ale nobilimii maghiare, care e nesățioasă și de rea credință și față cu Coroana, și față cu Românii, și față cu poporul maghiar, pe care-l prostesc.

Dându-și odată seamă despre aceasta, ei vor înțelege, de ce ne-am petrecut viața ostentind fără preget să scrutăm trecutul și prezentul și să scoatem la iveală cuvintele, pentru care Românii nici odată nu vor putea să meargă alături cu Maghiarii prostiți de rămășițele nobilimii ungare, ci vor trebui să se unească cu ori-și-cine contra lor.

Intru fericire pomenitul Sigismund Borlea, care li-a fost timp îndelungat tovarăș de luptă, le-a spus chiar în dieta ungară, vorba lui Cassiu, că se unește și cu dracu, dacă e vorba să susție în luptă cu dânșii drepturile neamului său.

Aceasta e singura politică națională pentru Românii din regatul ungar: ei nu se pot uni decât cu Maghiarii, care se lapadă de nobilimea, ce atâtea nenorociri a adus asupra patriei lor.

Punctul de razăm al politicii naționale române e diploma dela 20 Octomvrie 1860. Dacă Maghiarii au cerut atunci «*restitutio in integrum*» pentru legile dela 1848, Românii au să ceară azi «*restitutio in integrum*» pentru drepturile ce li-s'au acordat la 1860 și de care s'a folosit timp de zeci de ani.

Diploma dela 20 Octomvrie 1860 a fost emisă ca «*lege fundamentală, perpetuă și irevocabilă*», așa a zis Impăratul el însuși: pe temeiul ei s'a încheiat și pactul dualist, care nu poate să iasă din ea.

Nu e în viața popoarelor regres fără numai în ajunul peirii, și Românii din țările

coroanei ungare, dacă sunt bărbați și nu vor să piară, se vor uni cu toții, ca să stăruie pentru restituirea deplină a drepturilor pe care le-au avut în ziua când s'a încheiat pactul dualist, drepturi, «*fundamentale, perpetue, irevocabile*», și vor face cauză comună cu ori-și-cine, care e gata să-i ajute a-și asigura aceste drepturi și e interesat a nu-i jigni în ele.

Restitutio in integrum: — Mai mult da, dar mai puțin nu, și ceea ce nu va fi cu puțință azi, se va putea mâne ori poimâne, odată fără îndoială, dacă numai Românii ei înșiși nu sunt niște nemernici, care se ceartă între dânșii pentru lucruri de nimic, când soarta fiecăruia dintre dânșii și a neamului întreg atârnă dela unirea lor într'un gând.

Acțiunea partidului slovac. Se anunță din Turocz-Szentmárton că fruntașii slovaci sub prezidiul lui Mudrony au ținut o conferență, în care a discutat situația politică și îndeosebi măsurile de luat în fața alegerilor. A mai fost vorba să se mute centrul politicii slovace din Turocz-Szentmárton la Budapesta, chestiunea însă a fost amânată.

Francomania din București. Dl Al. Xenopol, membru al Academiei Române, profesor la universitatea din Iași, scrie în «Le Courier Européen» un articol asupra tulburărilor din București, ori mai bine: despre pricina că studenții universitari s'au ridicat cu toții împotriva boerilor căror le place mai mult limba franceză decât cea românească. Dl Xenopol osândește și d-sa acest obicei rău. Zice că demonstrațiile au fost nu împotriva Franciei, ori a limbei franceze, ci împotriva «frantuziștilor», adică a Românilor, cari cultivând numai limba franceză, nesocotesc pe cea română și nu contribuie cu nimica la propășirea culturală națională. Spune de asemenea că nici Oveii îmbogățiți în țară nu-și dau silința să învețe bine românește, nici nu cultivă literatura românească.

„Kedves Kossuth!...“

(*) Așa sună autograful prin care M. Sa numește ministru pe Kossuth Ferencz, șeful coaliției, cel care la 23 Septembrie 1905 nu găsea ușa pe unde să grăbească a ieși din Burg. Iar zierele kossuthiste nu mai pot de bucurie că, în cele din urmă i s'a dat și fiului lui Kossuth Lajos un asemenea — decret. În marea lor însuflețire ele spun că în cele două cuvinte de sus este — signatura situației.

Să nu le stricăm bucuria. Așa e. «Signatura situației asta este: Francisc Iosif I. are de ministru pe fiul autorului detronării dela 14 Aprilie 1849.

Intrebarea e numai cine s'a plecat?!

În privința asta ne vor lămuri mult următoarele șire ale lui Ugron Gábor, care scrie în «A Nap»:

«De treizeci și cinci de ani lupt, cu noroc și nenoroc, dar fără preget și decis, pentru neatârarea Ungariei. Și așa dori să știu acum: pentru realizarea căror principii ale programului nostru aduc tovarășii mei de luptă zestre în fotoliul lor ministerial? Bărbați politici cari stau pe baza de la 1867 și până acum puteau fi miniștri dacă se așezau în albia strimță a acelei activități de stat ce ni-s'a croit la 1867 și de atunci încoace nu ni-au cucerit. Patruzeci-și-optiștii au însă nu numai dorințe și principii, ci și jurăminte sfinte

pentru realizarea cărora iau cuvântul pe buze și puterea în mână.

Fără de acestea, insigniile puterii sunt asupra-le pecetea necredinții!

Când am propagat la Kecskemét realizarea treptată a principiilor noastre, au strigat că asta e trădare și pe mine mă acuzaseră că stric principiilor 48-iste. Eu și azi stau pe lângă părerile de atunci. Tocmai de aceea întreb: în rezolvarea crizei unde și cari sunt temelile noi pentru realizarea principiilor noastre? Și datu-s'au împuterniciri nouilor ministri ca prin puterea lor să realizeze principiile 48-iste?

Văd că s'au luat toate măsurile pentru păstrarea bazei dela 1867, nu văd că s'ar fi deschis însă vre-o perspectivă pentru principiile 48-iste.

Nici chiar Széll și Bánffy nu e dat mai tare uitării de cum uitată e limba de comară (la miliție) maghiară. Cine mai vorbește acum de asta? Parcă de un an de zile nu pentru ea am luptat.

Și așa mai departe, întreg acest articol intitulat «De ce am înghițit broasca» este scris pe ton de elegie, pesimist din cale afară.

Iată ce scrie apoi «Magyar Szó»:

Coaliția a primit căma învoindu-se a susține 1) uniunea vamală, 2) comanda germană în armată, 3) steagul negru-galben să fie comun, 4) «Gotterhalte» să rămână imn popular, 5) vulturul cu două capete să fie insignie comună. A primit ca «drabanților» să li-se dea penzie, contingentul militar să fie ridicat...

Și așa mai departe citează șirul cu cele 11 puncte umilitoare...

Dar în politică n'are a face nici umilirea. Pentru binele țării, fruntașii trebuie — vorba lui Ugron — să înghiță broaște. Întrebarea ce se impune este: De ce n'au vrut să primească toate acestea înainte de 19 Februarie?

Răspunsul nu poate fi decât unul: Li-a lipsit fie spiritul de jertfă: să se umilească în interesul obstesc, — fie prevederea, ci ca niște copii sburdalnici au crezut că lor toate li se cuvin și nimic nu li se poate refuza.

După cum părintele trebuie să pedepsească pe copii neascultători, așa și M. Sa a trebuit să arate că El e mai tare. Și după ce i-a ținut o lună și ceva la colț, resfățații din coaliție au cerut iertare și au ajuns astfel unde puteau să ajungă încă înainte cu un an: în fotoliile ministeriale și M. Sa să le zică: »Kedves..... Bine înțeles, se cruțau atunci țării zguduirile prin care a trecut și alegătorilor agitațiunile atâtor campanii electorale... Am fi avut, mai presus de toate, bugetele votate încă de astă-vară și bieții noștri țărani n'ar fi expuși ca acum să li se ia și perina de sub cap pentru-că de trei ani n'au fost siliți a plăti dare, iar acum li se cere deodată!

Asta e isprava nouilor escelențe, acestea le e capitalul moral pe care se sprijină așa zisul »mare minister«, mare fiind-că îl prezidează acrobatul Wekerle iar duh îi dă Apponyi cel lung. Apponyi are să-l dea însă și de mal.

Cât ne privește acum pe noi Români, linia de conduită a noastră e trasă de mult. Vom urma drumul vechiu, fără șovăire și tot cu mai multă bărbăție.

Fruntașii Români

din fie-care cerc electoral cu majoritate românească, fără a mai perde o singură zi, să-și fină de datorie a se sfătui urgent și a lua măsuri în fața alegerilor. Să se constituie în comitet electoral, și în

înțelegere cu organizația centrală a comitatelor să convoace adunarea poporală pentru a proclamă pe candidat. Acesta apoi, împreună cu toți cărturarii, să organizeze pe alegători în fiecare sat, să cuferească întreț cercul electoral, ținând vorbiri-program, lămurind poporul asupra celor petrecute în lunile din urmă. Să nu aștepte nimeni alte înviațiuni, căci și dacă s'ar convoca o conferință electorală mare, nici aceea n'ar putea să stabilească altă marșrută. La lucru cu toții, fără întârziere, în bună înțelegere și solidaritate. Să cultivăm și să organizăm mai presus de toate poporul! Numai astfel se va putea purta lupta cu isbândă și demnitate.

Bine înțeles, că nimeni nu se va angaja pentru o persoană ori alta până nu se va publică rezultatul înțelegerii frunțașilor fie-cărui cerc respective comitat.

Erupțiunile vezuvului.

Vezuvul ține într'o agitație grozavă, orașul Neapole și întreg ținutul său. De zile întregi își varsă într'un chip înfricoșat focul și lava. Cerul e acoperit cu nouri suri de cenușe și lava de foc se varsă ca dintr'un râu pe coasta dealului, nimicind în cale orice alcătuire de mână omenească. Nenorocitul sat Bosco-Trecase a ajuns deja soarta Pompeii și a Herculanelui și soarta aceasta amenință și orașul Torre-Anunciata. Telegramele sosite ieri anunță că riul de lavă s'a oprit ieri în nemijlocita apropiere a orașului și și erupțiunile Vezuvului au scăzut. Cine știe însă, dacă mâne nu va începe de nou forța elementară?

Populațiunea a fugit toată de prin satele din jur la Neapole, dar nici aici nu se simte nimeni în siguranță, clătănându-se mereu pământul sub picioare. Miliția lucrează febril la acțiunea de mântuire și ieri s'a prezentat între soldați însuși capul suprem al țării, regele Victor Emanuil, care a cutreerat cu automobilul satele periclitare. Despre înfiorătoarea catastrofă sosesc următoarele amănunte:

Pustiirea satului Bosco-Trecase.

Neapole, 9 Aprilie.

Un martor ocular povestește în următorul chip pustiirea satului Bosco-Trecase.

— Lava era ieri seară numai la vre-o câteva sute pași de Bosco-Trecase. Locuitorii au scos înaintea satului icoana patroanei sfintei Ana și eșind cu mic cu mare, întăriți în credință, au strigat: Evviva Santa Ana! Pe la miezul nopții de odată s'a făcut o explozie grozavă. Limbi de foc uriașe eșiau din craterul muntelui, apoi s'a făcut de odată liniște. Momentul acesta a hotărât de soarta satului Bosco-Trecase. Cele două riuri de lavă, cari păreau a se fi oprit, au căpătat acum nouă alimentație. Locuitorii căutau în fugă scăpare. Firmamentul era roșu ca sângele. Căldura era așa de mare, încât credeam că ne asfixiem. Lava s'apropia tot mai înspăimântător, oamenii sbierau în desnădăjduire, și alergau din loc în loc. Bosco-Trecase devenise un adevărat iad. Noaptea la 3 ciasuri au părăsit și cei din urmă satul.

Deodată a strigat cineva, că bolnavii sunt încă în sat. Mai mulți s'au reîntors și i-au scos în brațe pe bătrâni și bolnavi din case. Abia c'au ajuns și aceștia în siguranță, râul de foc a inundat stradele. Acesta a fost sfârșitul Bosco-Trecasei.

Primejdia orașului Torre Anunciata.

Valurile Lavei se prăvălesc într'una spre Torre Anunciata. Deasupra orașului plutesc nori gri de cenușă, printre cari luminează tot des fulgerele. Riul de lavă s'a rupt în trei părți. Lava înaintează cu iuțime de 10 metri la minut. În cale s'a oprit de o casă singuratică. În câteva minute o împresoară și-i pătrunde în interior; casa e încă câteva minute în flacări, de a dreapta și de stânga s'aud troznituri și în clipa următoare dispăre în masa lavei. Riul arzând își continuă apoi calea.

Noaptea întreagă a căzut ploae de cenușă, care a umplut stradele și coperișele caselor de zece-douăzeci centimetri. Populația din Terzinio și San Ciuseppe a fugit eri în Neapole. Lava a ajuns la Torre Anunciata.

Papa și catastrofa.

Roma, 9 Aprilie.

Papa, în cazul că erupțiunile Vezuvului se vor repeta, vrea să meargă la fața locului. Papa a dat ordin cardinalului din Neapole, să-l avizeze pe larg despre starea orașului.

Perechea regală la locul catastrofei.

Regele și regina au sosit aici și au cutreerat cu automobilul comunele periclitare. Părechea regală a cercetat Torre Anunciata și apoi, înfruntând orice primejdie au plecat cu automobilul pe drumul încărcat de cenușă. În Ottajano populația a făcut mari primiri perechei. Pân'acum a scăpat 150.000 de inși din comunele din jurul Vezuvului.

După știrile mai noauă, acțiunea Vezuvului este o adevărată catastrofă.

Iată telegramele mai recente:

Neapoli, 9 Aprilie.

Erupțiunile Vezuvului devin tot mai primejdioase. Lava e deja de 7 metri înălțime și 200 metri lățime. Ea curge mereu și se apropie de Torre Anunciata și Pompei. Boscov Trebase este acoperit de lavă.

În comuna San Giuseppe biserica și mai multe case au fost dărâmate. Dintre ruine au scos afară mai mulți morți și răniți grav. Populația din comunele dela poalele Vezuvului a fugit și este nearticulată aici. Observatorul de pe Vesuv a fost nimicit. Profesorul Matucci și personalul de acolo abea a avut atâta vreme în cât să fugă și să scape de torentul fierbinte. A fost nimicită de asemenea calea ferată Kook, care ducea spre craterul Vezuvului.

Lucrările de salvare le conduce ducele de Aosta. Au plecat la fața locului și secretarul de stat Denava și ministrul de finanțe Salandra. Flota de pe marea mediterană a fost ordonată să plece în golful din fața Vezuvului.

AVIS. ✓

Biroul comitetului executiv al partidului nostru este — pe timpul, cât vor decurge alegerile — în Arad.

Adresa biroului: Dr. Ioan Suciu, Arad, Calea archid. Iosif nr. 7.

Toate știrile referitoare la mișcările electorale din cercuri și comune românești sunt a se trimite pe această adresă a biroului.

Aderenții partidului nostru sunt rugați a ne informa imediat, prin depeși ori epistole express despre toate, ce sunt în legătură cu alegerea de deputat în cercul lor și a descoperi purtarea popoului și ținuta frunțașilor români.

Ceice doresc deslușiri, informațiuni sau îndrumări din partea comitetului nostru, asemenea au a se adresa susnumitului birou, pe adresa indicată.

Să știm unii de alții, iar conducătorii noștri de toți, asta să ne fie naintea ochilor!

Adunare congregațională.

Pe ziua de 17 Aprilie (Marți după Paști) congregația comitatului Aradului va ține adunarea extraordinară.

Obiectul ordinii de zi: *Invilierea preainaltă a M. Sale ca autoritatea competentă să ia măsuri pentru ținerea alegerilor dietale.*

Iar pe ziua de 24 Aprilie este convocată adunarea ordinară de primăvară cu un program de 183 puncte și probabil și altele, ce se vor mai înscrie.

Unde's grădinarii ?

Se umflă natura de grăsimea primăvarii, la câmp te lovește mirosul ce exală din incolțișul proaspăt: toate rădăcinile înoată în bielșug de umezeală...

Scoarța de ghiată a pierit, movilele de zăpadă sau topit, strecurându-se de-o statură de om în țărana pripită din oara ce trecu. A sosit o vreme cu neastâmpăr așteptată de mii de brațe, timpul plantației, pomării și aci, și oare câți Românași de-ai noștri ies la câmp cu sapa la mână și cu mânăunchiu de pomișori subsuoară? Deabunăscămă foarte puțini, în Bihor — cred — nici unul.

E un gând paradox, cum uită generația noastră țărănească de azi, să-și tiviască grădinile cu prun și alt pomăt, când ei în toată vara se răcoresc în umbra nucilor seculari și a perilor cu diametru de doi coți, cari mărturisesc hărnicia înaintașilor lor. Dacă bătrânii nu s'o lăsat fără prun, păr și nuc în grădină, pe cari îi oțuia cu sărăcăcioasa lor cunoștință grădinărească așa, că izbeau cu săcurea un pădureț ciuntit în deschizătura căruia apoi implânta o creangă icuită, ce-o acoperiau cu o brazdă de lut, — atunci cum să nu cadă osândă asupra oamenilor ce trăesc acum, cari viețuesc în toiu deșteptării, când pot fi călăuziți (fie și într-o forma miloagă) de învățători în ale pomării, ori și de alții, iar ei rod și sorb tot dulceața scorburoșilor pomi, rămași dela strămoși, — în lipsa unui ciot de prun sădit de mâna lor!?

Nepăsarea față de pomării nu s'a lăsit între oameni, pentru că li se strepezesc dinții celor de azi, căci cei dela câmpie restoarnă carul cu poame vara în spasmul lor pricinuit de mirosul pronunțat: postul Adormirii Precestei încă se strecură neluat în samă, în vremea când «bistrițele» brumate potolesc foamea omului dela țară.

Ușuritatea gândirii, obiceiul tumultului nostru plugăresc de azi, de a zgărâi numai modalitatea traiului, formează — cred motivul neimbrățișării cu desăvârșire a pomării și legumării la credincioșii noștri. Aceste note de jele isvoresc din lipsa de carte, din preterarea fără rezoane a conferințelor economice și a instrucțiunii binevoitoare.

Dacă treci printr'un cuib de Bulgari, Sași etc., pogoane întregi afli presărate cu capete de oameni și pistrițiune veselă, ce se 'ndoae și se 'ndreaptă sămănând articolii de traiu... Intrând în sat grădinile ți se imbiu cași niște răvare cu garoafe bine grijite, ți se par pădurici de steariu..., tot fumul are la dos sădiș de pomi, spoii la rădăcini, rășiți la coroană, care suride în bielșugul florilor, ce vestesc an mănos.

Așa cu drag lucră Bulgarul, Săciul, etc. în sădișul cu varză și alte legume, din cari pune la chimir bani frumoși, — numai vânosul nostru țaran preferă să spargă copaci pe seama altora și să scoată stânci pentru drumurile țării, decât o grădină cu zarzavaturi, un colț de pământ ud și plivit, din care să-și stoarcă traiu bun, fără foamete. Sate de-arându străgă după pâine, dar oamenii nu schimbă modul câștigării celor trebuincioase pe alte căi, ci învârt o zi după alta cântând în frunză și doinind voinicește.

Toți au grădini, unul de o svălire, altul de o fugă, unii chiar de o privire, dar toate sunt pline cu măracini în amestec de păpuși și bostani buni de șezut. Spinișul crescut pe mejdii, nu l'a rărit nime, puiții de lemn nu i-a târșit robul lui Dumnezeu, căci el nu știe, că acolo crește varza de câștig ca ori unde, nici aceea nu-i vine să creadă, că în polomidăria lui s'ar putea sălășlui pomi cu roadă la preț, din cari să-ți curgă făina în sac.

Nu știe sârmanul fiindcă e sclav întunerecului, nu i-a arătat nime, n'a văzut nicăiri legumărie de seamă, nici pomării cu pricepere urmat. Cine

să-i arate, căci la țară nu sunt grădinari; preotul știe atâta grădinărit — ori de știe ilascunde sub obroc — că întravilanul parochial găfăe în urzici și cucute, ca un om bolnav ce trage în plumăni aer înăbușit, tot pogonul e bătut în rășiți de cucuruz și în mușinoaie de cartofi; pentru legumării și pomării nu și-a îngrădit nici un colț de loc, numai de pământ păzită cu o tivitură de spini, unde preuteasa izbește sămânțe de petrinjei...

Alții factori, mai competenți la împrietenirea poporului cu grădinăritul ar fi *învățătorii*, sub oblăduirea cărora tânjește în multe comune sădișul de frăgari și meri, din cari încă nu s'a ridicat până la roadă nici unul, ci se uscă de foame, per...

Nemângăiată vorbă! Taxa croită pentru grădinărit se ridică fără greș, dar folosul îl vede cononul Nime și cumătrul său clopotul bise-ricei.

Desnădăjduit progres!

Vener. Conzistore au — firește — pază de mersurile în dieceze, nu dau uitării nici nivelul economic (cu puține trepte la noi), ci eliberează ordinațiuni, așa d. e. sub Nr. 2612/1903, s'a împărțit una preuțimii, în care sunt pofite oficiile par-chiale să stăruiască din răsputeri pentru înființarea *grădinelor școlare*, iar învățătorii să le cultive cu diligență.

Dintr'un comunicat protopopesc, ori să-l numesc în graiul oficios «urzoiu», ce mi-a ajuns în mână aflu apoi, că anul curent sunt «pofite» oficiile parochiale a raportă «nesmint» despre «starea și modul de cultivare» a acelor grădini, care raport nu s'a trimis pe terminul fixat de oficiul protopopesc (obiceiul național!)

Ei bine, rostul ordinațiunilor în afacerea amintită e *ideal*, dar dacă dăm perdeaua la o parte, ne izbește în față realitatea blegă, fără mângăiere... Grădinăritul nu merge de fel, căci nu-i cine să priceapă importanța lui; celce nu cunoaște tainele unei grădinării, nu-l va trage inima să facă încercări schilodite, ci și va depănă rețeaua în condițiile începute.

Factorii însărcinați să împrietenească oamenii dela sate cu grădinăritul, ies din institutul nostru dela Arad clădit pentru a specializă tineri: în proeție și dascălie, deci numai ca apendice se poate îndeletnici tinerimea cu instrucții în economie.

Creerul tinăr saturat cu teorii, teze cu excepții, cifre, metode diferite, etc. prelegerile de economie făcute de actualul profesor, cu inimă bună și cu desăvârșită praxă T. Papp, le prinde cu suflet copilăresc numai, și nu cu gravitatea omului de mâine, ce prin ordinațiune este pofit de superioritatea sa, să întemeieze curs de grădinărit cu băiețandrii de școală.

Instrucția primită în fuga celor trei-patru ani — ținând seamă de rezultate — se adeverește fără roade, servind ca pricină ori învâlmășală gri-jilor, ocupațiunilor, (?) ori greață de muncă, lenea, care a luat și-și croește margini prea largi.

Tot omul de bine știe azi, că poporul nostru în loc să se închiege materialiminte, — se destramă. —

Cu plăcere constat, că un grup de oameni aprinși de un gând obștesc, străcurând prin minte teza, că «nu ne închiegăm ci ne destrămăm materialicește» au hotărât să dea naștere unui avânt economic. Acel grup e din tractul B.-Comloșului, unde în sinod protopopesc s'a hotărât la propunerea însuflețitului preot T. Oprean, înființarea școlai de model în tract unde în timpul disponibil să poată oricare învățător culege praxă, îndeletnicire desăvârșită în ale grădinării, ca așa în scurt timp să vedem cu drag părguindu-ni-se un viitor (fie și modest) economic.

Ca gândul să fie trainic, au decretat și lucrea unii regulament de organizație. Iată o modalitate, prin care ni-s'ar netezi lacuna economică! Laudă cerului din care a picurat *ideia*.

Ce bine ar fi când gândul exotic ce răsări la B.-Comloș, s'ar mută și la noi cești din Bihor, unde pentru traiul slăit ar fi — cu vremea — o roauă răcoritoare.

E plină cu dâmburi și vâlcele această țărișoară dar după zisa unui om «Bihorul exploatat ar deveni Canaan». Olanda e mai prăpăstioasă, stâncile sunt mai șterse de pământ, ca și ale noastre, și ei cu toate aceste nu cer plante pentru traiu dela nime, ci umplu piețe cu articolii de traiu.

Bihorul e cu mult mai avantajos situat și dacă cutrierăm piețele cu gândul de a constată

hărnicia și simțul economic la Români, te trezești că ei nu cultivă nici cei mai indispensabili articolii de hrană, ci-și varsă sudoarea brațelor în chimirul bulgăresc, săsesc, etc. Pricepătorul, nu mă îndoesc că ar afla la noi sute de iugere părloage, de unde omul econom ar scoate gologani buni.

Avem pagube și de unde? Le avem în urma slabei noastre cărturării, n'am fost economi și așa nici recoltă n'am cules! Doamne dă și mai bine!

Le-am desfășurat aceste constatări, ca un nou-raș de nădejde, că nu le va ajunge nenorocirea(?) să se oprească într'o grămadă de șire, aruncate într'o revistă, — ci se vor face pași binevoitori pentru turnarea lor într'un clișeu mai îmbucurător.

Cheresig, 6 Aprilie st. n. 1906.

Petru Popa,
cand. de preot.

De peste săptămână.

— **Ordonanțele** ce dăduse fostul guvern, privitor la espedarea ziarelor și la vinderea lor, toate au fost retrase. Aceasta a fost ultimul act al guvernului căzut.

— **Schimbări mari vor fi în administrația țării**, începând în ministere, cu secretarii de stat, și terminând în comitate. În ministere vor fi numiți secretari de stat: la interne Gulner Gyula, justiție Günther Antal; honvezime Bolgár Ferencz. Intre noii fișpani se amintește Holló Lajos la Budapesta și Glacz în Bihor.

— **Kossuth Ferencz** a adresat din Viena o telegramă celor dela ziarul «Magyarország», asigurându-i de iubirea sa și spunând, că el și ca ministru rămâne cecece a fost!

— **Barabás Béla**, fostul deputat al Aradului, la masă albă în «Central», unde erau de față eri mulți fruntași maghiari, a fost așa zicând proclamat candidat la deputație. Cel care-i făcea curte mai tare, era primarul Institoris, care la alegerile trecute l-a combătut mai mult și d'atunci încoaci a făcut tot posibilul ca nici în conziliul orășenesc să nu ajungă. Mâne îl vor alege ce-tățean de onoare.

Schimbarea în politică schimbă și mulți oameni.

— **Sinod parochial** s'a ținut Duminecă în Arad, după terminarea sftei liturgii, în localitatea școlai, sub prezidiul păr. *Traian Văfian*.

Conform ordinii de zi s'au cetit socoșile și raportul comitetului parochial despre activitatea sa luându-se toate la cunoștință și votându-se absolutoriile. Intr'un discurs transpirând dintrânsul dragostea ardentă pentru biserică și neam, dl *Sava Raicu* arată progresele frumoase ce s'au ajuns de câțiva ani încoaci, în urma stăruințelor neobosite ale comitetului episcopiei și în special a președintelui comitetului parochial *Dr. Nicolae Oncu*, și propune că pentru aceste neobosite stăruințe, sinodul să le exprime mulțumită protocolară. Propunerea se primește cu entuziaste ovații.

la apoi cuvântul dl *Oncu* și mulțumind pentru aceste ovații, se roagă, ca luându-i-se în conziderare vârsta înaintată, la împlinirea pentru viitor acestui onorific post, să nu se mai reflecteze la dânsul.

Sinodul i-a făcut ostentative ovații vrednicului președinte. A luat apoi cuvântul *Dr. George Popa* apreciând în termeni elogiși neperitoarele servii ce a adus dl *Oncu* bisericii și neamului.

S'a ales apoi o comisiune de cinci, care să combine candidările. Lista comisiunii, care în fruntea ei purta iar pe dl *Oncu* de președinte a fost primită cu unedea și mare însuflețire.

— **Premiatl. Academii Română** a acordat următoarele premii:

Premiul Năsturel de 4000 lei dlui Octavian Goga, pentru volumul său de poezii apărut în toamna trecută.

Premiul Lazar, de 5000 lei, l'a acordat dlui Const. Motaș, profesor la școala veterinară, pentru o lucrare originală intitulată: Studiu experimental asupra cărceagului oilor.

Premiul Adamachii, divizibil, a fost împărțit între domnii M. Sadoveanu, (1000 lei) St. O. Iosif (500 lei), Răducan Rosetti (500 lei), Gr. Antipa (1000 lei).

— **Membrii sinodali** în cercul Tinca au fost aleși domnii dr. Aurel Lazar și dr. George Roxin în Vașcău dr. George Ciuhandu și dr. George Popa.

Emigrările din Ungaria, în 1905.

Dr. Thirring Gusztáv, subdirectorul statisticii oficiale din capitală, a scris un articol despre emigrările din Ungaria în 1905. E înspăimântător, ce ne arată statistica! Ne reoglindează aceea dureroasă constatare, că emigrările au luat proporții atât de mari încât putem să spunem cu toată siguranța că Ungaria stă în fața unei primejdii, de care politicienii maghiari nu s'au ocupat nici odată cu seriozitate și nici n'au voit să o lecuiească la vreme. Acum înzadar se căesc de cele ce ne spune statistica. Nici în un an nu s'a putut compune o statistică, de unde să se știe exact numărul celor emigrați. Anul 1905 este primul, ce ne poate servi cu date pozitive despre emigrările din Ungaria. Au emigrat în anul 1905 nu mai puțin de cât 148.631 de cetățeni, dintre cari 125.803 spre America, 9900 România, și 5102, Germania.

Din 1 Iulie 1904 până 20 Iunie 1905 au emigrat din Ungaria 45.300 Unguri, 25.759. Germani, 51.009 Slovaci și 7167 Români.

Autorul se vaită grozav văzând cum Ungurii își părăsesc țara. Arată, că în anul 1904 au emigrat numai 25.000 iar în 1905 de tot 45.300, deci de două ori atâția.

Statistica e îngrozitoare, și partidele de căpetenie ungurești în loc să se ocupe de ani îndelungați cu maghiarizarea naționalităților, ar face un lucru cuminte, dacă și-ar îngriji de bună starea locuitorilor din țară. Ce folos de întreagă instrucția publică ungurească, dacă cetățenii tângesc economic și nu sunt capabili de a suportă marile dări și greutăți. Sau pentru aceia se dorește maghiarizarea școalelor noastre, ca știind ungurește să ne putem folosi de această limbă — în străinătate!

Cei cu tragere de inimă pentru popor și pentru binele țării, cei cari mai resfoiesc istoria omenimei, și cari judecă calm și nepreocupați vor înțelege de sigur, că ni-zuințele nejuste ale politicianilor maghiari de acum, sunt tot atât de zadarnice, cum au fost altele — în alte țări. Întărirea Ungariei nu se face prin o politică, ce servește esclusiv numai unui popor — ci care servește tuturor, spre bine.

— **Taxa pusă pe emigranții din America** va fi ridicată pentru fiecare persoană la *cinci dolari*, de oarece într'un an numărul emigranților s'a ridicat peste un milion.

— **Unguri păcăliți în Abbazia.** Ni se scrie din Abbazia: Intr'una din zilele trecute o societate mare și distinsă de escursionisti englezi au sosit aici. Ministrul de externe din Viena cu o zi mai înainte anunțase sosirea escursionistilor și astfel li s'a făcut o strălucită primire. Tărâmul mării de-alungul, precum și stratele Abbaziei erau împodobite cu steaguri engleze și austriace. Escursionistii au fost întâmpinați la descinderea vaporului — vașcău — reparat cu cari veniseră — de autoritățile din Abbazia și de aproape toți oaspeții admirabili ai de mare. Escursionistii — vre-o 80—100 la număr — au luat masa în

restaurantul „Quarnero” și aci s'a întâmplat cazul cu Ungurii.

La masă adică, cineva a dat ordin orchestrei (o muzică de țigani din Ungaria) să cânte imnul englez. Când au răsunit întâiele accente ale imnului „Gode sav the King” atât englezii ci comenseni lor cât și publicul ce era în aceeași localitate, s'au sculat și au ascultat în picioare imnul. Unul dintre englezi a comandat apoi orchestrei să cânte imnul austriac „Gotteshalte”. Țigani unguri, în loc de a cânta imnul austriac, au cântat imnul maghiar: Isten áld meg a magyart. Englezii au fost făcuți atenți că, orchestra nu cântă imnul austriac ci cel maghiar, și astfel nu s'a sculat nimeni de pe scaun. Vre-o 20—25 de Unguri, s'au ridicat însă în picioare și au strigat: „Fel állni”. (În picioare). Nimeni nu i-au luat însă în seamă, flegmaticii englezi mâncau neconturbat înainte, iar nemții și noi ceilalți câți ne aflam în sală făceam haz pe socoteala unguirilor opăriți, cari, la urma urmelor unul câte unul se așezau pe scaune.

Scena a fost într'adevăr de un tragi-comic pentru Unguri, marii fanfaroni însă nu pomenesc prin gazetele lor nimic de pațania din Abbazia.

— **Alegeri sinodali.** Despre alegerile sinodale de sub konzistorul oradan am primit următorul rezultat.

Din cler au fost aleși:

Orade: Vasile Mangra vic. ep., Pesteș: Alex. Muntean pprotopresbiter, Tinca: Nicolae Roxin pprezv., Beliu: Petru Serb pprezv., Beiuș: George Pap archivar konz. Orade; Vașcău Moise Popovici preot, Seghiște.

Mireni: Orade: Nicolau Zigre secr. konz. Dr. Nicolau Popovici medic, Pesteș: Iosif Tărău, Paul Fășie jude trib., Tinca: Dr. Aurel Lazar adv., Dr. George Roxin adv., Beliu: Paul Gavrillete inv. penz., Ioan Costa prof. prep. Arad, Beiuș: Dr. Gavril Cozma adv., Dr. Ioan Papp adv. Brad, Vașcău: Dr. George Ciuhandu, Dr. George Popa adv. Arad.

— **„Chestiunea de naționalitate”, una dintre operele celebre ale baronului Eötvös József, va apărea peste câteva zile în românește, în traducerea îngrijită a dlui Sever Bocu, redactorul nostru responsabil. Cartea, frumos tipărită, va costa 2 coroane. Vom reveni.**

— **Tunel sub canalul la Manche.** O telegramă din Londra vestește, că Sir William Holand va înainta parlamentului în timpul cel mai apropiat un proiect în afacerea construirii unui tunel sub canalul la Manche. Dacă parlamentul va afla de bun proiectul se va supune la desbatere. Întreprinderea va costa 150 milioane, din care jumătate o va suportă Anglia, jumătate Franța. Tunelul va fi săpat în atari straturi, unde pământul nu va conține apă.

— **Calvaria unei revoluționare ruse.** Am scris și noi despre afacerea revoluționarei ruse, Maria Spiridonova. Tânăra fată a ucis pe loctiitorul Leganovszky din Tambovin și după ce a fost prinsă, au tractat cu ea în modul cel mai bestial.

Redactorul Wladimirov, dela ziarul „Russ” a lansat un apel către femeile din Franța, ca să protesteze contra teribilelor chinuri, ce le îndură Maria Spiridonova. Pentru acest apel guvernul rus a sistat apariția foii, dar n'a putut împedeca ca apelul să n'ajungă în Franța.

În apel între altele se zic următoarele:

Din partea autorităților rusești una dintre cele mai brave fete a patriei noastre este expusă celor mai mari chinuri și torturi. O fată cu numele Maria Spiridonova e chinuită în modul cel mai barbar din evul mediu. Torturile au fost constatate pe cale oficială. Guvernul purtând frica de vre-o răscoală, a dat pe Maria Spiridonova pe mâna tribunalului milităresc, ce a judecat-o la moarte.

Păcatul ce l-a avut, e, că a ucis pe loctiitorul din Tambovin, care a aprins sate întregi și a omorât mulțime de oameni fără nici o cercelare. Fata deci n'a făcut altceva, decât a eliberat poporul de acest sălbatic, și-a jertfit tânăra-i viață pentru poporul iubit și patriei-i adorată.

Voi femeilor franceze, voi adevăratele noastre aliante, inima voastră de sigur se va umplea de groază la auzul, celor ce se petrec în țara noastră; faceți o puternică protestare, căci desigur aceasta protestare va împiedeca, ca de acum înainte în

Rusia, să fie femeile batjocorite și chinuite. Vorbele voastre va avea răsunet în întreaga Europa, va îngrozii pe călăii și pe toți intriganții din jurul tronului țarului. Faceți să reînvie sentimentul nobil în inimile bărbaților, părinților și fraților voștri, și să-i faceți, ca cu o unanimă protestare să se împiedeca acea baie de sânge, în care voiesc să înnece întreaga Rusie.

Acest protest a lumii civilizate, va aduce rușine guvernului rusesc. Doamnelor nu lăsați patria noastră pe mâinile călăilor.

Apelul a avut răsunet.

După cum se vestește din Paris, la apelul renumiților poeți Paul și Victor Marguerit s'a compus o comisie, care să apeleze la bunul simț al femeilor franceze, și să protesteze contra decapitării revoluționarei. Apelul e subscris de următorii bărbați renumiți: Anatole France, Sully Prudhomme, Maurice Maeterlinck și Josif Reinach.

— **Glumă de April.** Francezii fac mult haz cu glumele de April, și în glumele lor joacă însemnat rol corespondențele și telegramele. O curioasă glumă de Aprilie a făcut o femeie parisiana cu numele Redoy, a cărei bărbat era muncitor aplicat în o pivniță. Duminecă înainte de prânz adevă în prima April, bărbatul era ocupat cu lucrurile sale din pivniță. Soția i-a telegrafat să vină imediat acasă, căci azi e prima April și i-a pregătit o mare surprindere. Redoy o vreme își spârgea capul, că ce poate fi aceasta surprindere, cu toate acestea și-a gătat lucrul mai înainte și numai la prânz s'a dus acasă. Când a intrat în chilie a văzut un lucru înspăimântător. Soția era spânzurată de cuiul de ce atârna lampa. Bărbatul nu înțelege ce-a determinat pe soția lui la așa glumă tragică.

— **Triste semne de nepăsare.** Foarte bine îngrijită „Tovărășia” din Hunedoara zice în ultimul său număr: „Deși tipărim și expedăm foaia în număr de 1200 exemplare, până acum, după un sfert de an, abia avem peste 100 abonamente plătite. Și noi pentru fiecare număr am plătit câte 60 cor. și mai mult, numai pentru tipar, hârtie și expediție... rămânând munca noastră redacțională absolut gratuit făcută. Și suntem oameni săraci. Și ni-se rupe inima când vedem atâta nepăsare, atâta ignorare a unei munci cinșite, pornită pentru un început atât de reclamat de trebuințele noastre vitale. În adevăr trist.

— **Ciuma între porci** a făcut după datele statistice următoarea pradare enormă: S'a ivit mai întâi în anul 1895 în Kőbánya (Steinbruch) lângă Budapesta, de unde s'a lăsat în toate părțile omorând în acel an 365.444 de capete. În a. 1896 670.835, în 1897 372.568, în 1898 212.706, în 1899 205.978, în 1900 173.107, în 1901 130.444, în 1902 135.124, 1903 113.208. În decurs de 9 ani a căzut o pagubă de 2.379.810 adevă două milioane trei sute șapte zeci și nouă de mii opt sute zece.

Numirea noului minister.

Viena, 8 Aprilie. M. Sa a primit azi demisia ministerului Fejérváry și îndată a subscris și numirea noului minister sub președinția lui Wekerle.

Iată cum se compune acest minister:

Wekerle, președinte și finanțe;

Andrássy, interne;

Apponyi, culte și instrucțiune publică;

Kossuth, comerț;

Polonyi, justiție;

Zichy Aladár, à latere;

Darányi, agricultură.

Dintre vechii ministri Lányi, Vörös și Feilitzsch e vorba să fie decorați.

Alegerile.

Budapesta 9 Aprilie. Prin decret prea înalt noul parlament e convocat pe ziua de 11 Mai. Alegerile vor trebui deci să fie terminate până atunci. Pe mâne ministerul de interne va fi espediat deja tuturor comitatelor ordinul privitor la alegeri.

Deschiderea solemnă a noului parlament va fi la 19 Mai.